

НОВИ СРЕДЊОШКОЛАЦ

Садржај:

- Т. Петровић: *Мајци*
Д. М. Павловић: *Наши идеали*
И. Сибер: *Од кога зависи будућност омладине*
В. Мудри: *Значај српских манастира*
Р. Вулин: *Мајци у магли*
Р. Недељковић: *Маркиза де Севинје*
А. М. Павловић: *Пошез пера*
Б. Кузмановић: *Сонет*
С. Букиш: *Последњи школски задатак*
Ј. Стојинов: *Живош*
Д. Илић: *Елегија*
М. Д. Веселиновић: *Молба*
С. Јовановић: *Пред Ђеле-кулом*
З. Хајдуковић: *На лешњем одмору*
Љ. Дрндаревић: *Мору...*
С. Бужан: *Једна слика са улице последњих зимских дана у Тешову*
Д. Антонијевић: *Маши*
С. Протић: *Кајање*
М. М. Марковић: *Прича о малој Верници*
Б. Лешјанин: *Пред цоврашак*
Д. Пудар: *Увело шабло*
А. И. Мишић: *Јутро у шуми*

ишд.

9—10

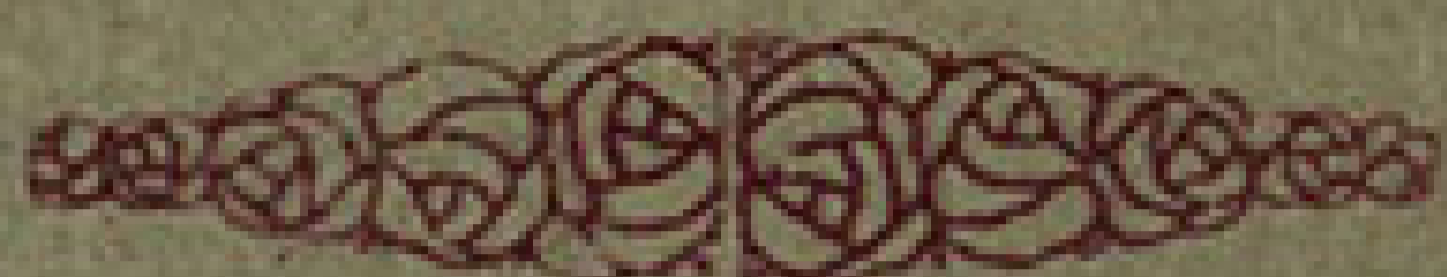
1939—40

ВРШАЦ

„НОВИ СРЕДЊОШКОЛАЦ“

месечни лист за средњошколску омладину

Одобрен од Министарства просвете Снбр 36558-37; Министарства трговине и индустрије VI Бр. 40926-39; и Министарства пољопривреде бр. 98179-39

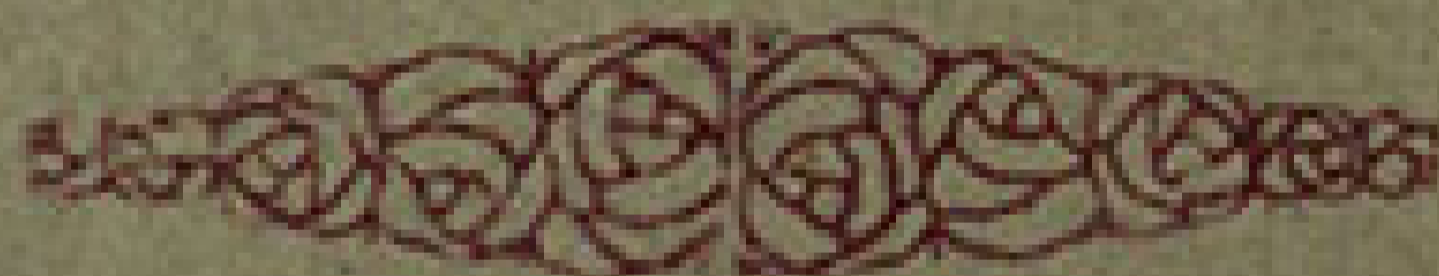

„НОВИ СРЕДЊОШКОЛАЦ“ доноси ученичке радове из науке, уметности, књижевности, ђачког живота и осталог што наше средњошколце може занимати. На листу могу сарађивати ученици-це гимназија, учитељских грађанских, средњо-техничких, пољопривредних школа, трговачких академија као и ученици осталих средњих и стручних школа.

„НОВИ СРЕДЊОШКОЛАЦ“ излази сваког месеца осим јула и августа. Годишња претплата 20 динара. Овај двоброј 3 динара. Претплату, рукописе и све остале пошиљке слати на адресу: Уредништво „Новог средњошколца“ — Вршац, Вилсонова ул. бр. 20. — Рукописи се не враћају.

Чековни рачун број 59.536

Угледни примерак шаље се на захтев бесплатно.

Власник и уредник:

Дамњан Морачић, наставник Грађанске школе у Вршцу
— Степе Степановића улица број 18 —

Уређивачки одбор:

Милица Д. Морачић, професор учитељске школе; Анђелија Попов, професор гимназије; Смиља Гергеч, уч. V разр. учитељске школе; Коста Дудић, уч. V разр. учитељске школе; Татјана Петровић, уч. VII разр. гимназије; Небојша Петров, уч. VII разр. гимназије; Радован Станишић, уч. IV разр. грађанске школе и Љубица Росић, уч. III разр. грађанске школе.

Штампа „Југословенска штампарија“ П. Стефановића, Вршац

НОВИ СРЕДЊОШКОЛАЦ

Година III

Вршац, мај—јуни 1940

Број 9—10

Мајци

„Kako su žuljave in zgrbljene tvoje uboge, svete roke Mati, blagoslovi me sina z ubogimi svetimi rokami.“ (Ivan Cankar)

Певамо песму захвалности Теби Мајко, Теби, која сејеш највећу и најшоплију љубав око себе — мајчину љубав. Певамо Ти је без обзира на Твој положај или веру, певамо је само Твојој неисцрпној љубави према свему живом. — На свешу нема ствари достојније дивљења и хвале, до љубави и рада. А Твој живот је Мајко сав испуњен љубављу и радом. Да би од свога детета начинила правог човека, Ти, драга Мајко, не жалиш труда, патиш, мучиш се и све за њ жртвујеш не жалећи ни за чим. И тада, о како се то често дешава, када то дете постане човек, он одбацује ту Твоју љубав од себе као „бесмислену сентименталност“ и шоне све дубље у барама похлепе, лажи и лености. — Но има и добре деце, Мајко, деца која су најсрећнија у Твојој близини. Ти си им и кад кориш, и кад хвалиш, толико блиска и ваше душе као да се шапају у једну огромну у којој нема ни искрице пакости и злобе, је се у љубави према Теби сједињују сви људи свеша.

Благо оном ко Те има, Мајко, јер Ти ниси само васпитачица, но касније и најбољи друг свом детету. А данас су толико ретки прави другови, Мајко; људи као да неће да признају велику истину, истину братске љубави, шуку се, гложе и што је најстрашније, убијају један другог... Како је то страшно и мизерно, зар не Мајко, Ти то осећаш, Ти то мораш осећати, јер Ти једино знаш како је тешко подићи Човека.

Векови су пролазили, али моћ Твоје љубави била је стална и остала је непроменљива, она је вечито осветљавала прави пут Твојој деци, све донде, док су она макар мало веровала у победу онога што је праведно, добро и истинито.

Вршац — Гимназија

Ташјана Петровић (VIIa)

Наши идеали

Много пута је по разним часописима и листовима расправљано и говорено о идеалима, дужностима и циљевима данашње омладине. Чули смо масу фраза, гомилу предлога, и још више савета. Али ма колико да су та мишљења различита и многобројна, ако се погледају кроз перспективу објективности, може се закључити да нека или одговарају схватањима данашњег опалог друштва или су тенденциозна и у духу какве политичке идеологије. Веома ретке су биле искрене, поштене и праве речи. И уколико их је било, губиле су се у хору монотоне друштвене средине. Одавно смо навикли да слушамо о великој мисији коју вршимо и великим идеалима који нас руководе. Само нико нам није прецизно рекао: каква је то мисија и који су то идеали.

Од ослобођења 1918 године одједном је нестало националног васпитања наше омладине. Зашто? Можда зато што су старије генерације преморене, сматрале да остварењем наших природних граница то није више потребно. На жалост, тек сад почињу да увиђају своју велику заблуду и траже нека решења у духу данашњег моралног дефетизма. Али то је касно. Доста је наша омладина лутала, тражила нове путеве и поља за експанзију своје нагомилане енергије. Доста их је разочарано постајало пасивно према свему и полако се топило у учмалости друштвене средине и партиским борбама. Доста их је под утицајем страних пропаганди прелазило у крајњи идеолошки екстремизам. Крајње је време данас да се наша омладина упути бољим путевима и бољем животу. Последњи је час да се пробуди из сна.

Који су то бољи путеви и какво је то средство које може сјединити и окупити сву нашу омладину? Не, драги другови, они путеви које же-

ле туђинске идеологије и пропаганде, него путеви поштене, искрене и несебичне службе само југословенском народу. До тога се може доћи, не кроз наше растргане партије, него преко једног снажног и искреног национализма. Једно велико родољубље, једино може нашу обезглављену омладину повести бољем животу. То би нас најбоље водило, то би били најсавршенији и најузвишенији идеали наше омладине. Малена Србија решавала је своја политичка, економска и социјална питања лако, само зато што су људи били свесни да жртвују своју енергију и рад, не некој партиској владавини, него високим циљевима и идеалима српског национализма. Ништа бољег, ништа савршенијег нема у данашњем времену моралног и националног анархизма. Зар има нешто лепше од чувања наше независности, стваране вековима — не за зеленим столом — но крвљу српских синова. Треба само преврнути неколико страница наше историје и бацили поглед на жртве и цене које је српски народ плаћао столећима туђину, па ће одмах бити јасно и оном најекстремнијем „идеологу“ колико нас стаје ова независност.

Југословенској омладини треба само једна идеологија, а то је, као што сам рекао, национална идеологија: љубав према Отаџбини, Краљу и Народу. Тако ће још једном доказати да је свесна своје вредности и својих традиција. Још једном ће оправдати величанствене стихове Милана Рвкића, који визијом својих „оклопника мрких, без мане и страха“ заклиње нашу омладину:

„... Данас нам кажу, деци овог века,
Да смо недостојни историје наше,
Да нас захватила западњачка река,
И да нам се душе опасности плаше!

... Добра моја земљо, лажу!

Југословенски национализам то је најузвишенија идеологија наше омладине. Треба је само пробудити из националног сна, показати јој прави пут и праве дужности, а она

Београд — II мушка гимназија

ће сама раскрстити са онима, који су досада тврдили да говоре у „њено име“ и каљали њену част пред народом и отаџбином.

Драгољуб М. Павловић (VII)

Од кога зависи будућност ОМЛАДИНЕ

Читајући „Нови средњошколац“, стигла сам до анкетних питања. Очи су ми се задржале на првом. Оно ме је заинтересовало, јер скоро сваког дана наилазимо на људе или младиће бедног изгледа, којима судбина није дала да стигну до неког циља, ако су га уопште имали. Почела сам о њему да размишљам.

Заиста, од кога зависи будућност омладине? Сигурно су за то одговорни родитељи и васпитачи. Они треба да се старају о омладини, да јој омогуће лепу будућност. Треба да нађу правац којим ће да воде младо и неискусно стадо. Како се врло често супротстави једно велико „али“, и у овом случају нису у могућности да учине оно што би желели. Оно „али“ налази се у томе, што је омладина различита, јер колико људи, толико ђуди“. Васпитачи немају времена да се сваком појединцу посвете. — Свако ће да каже: „ту је школа, која треба да да знање и васпитање.“ Зар не видимо колико смо неправедни? Све те велике дужности стављамо школи у задатак. Школа би могла све то да оствари, али би требало да се у кући добије основно васпитање. У том случају, омладина би била свесна своје дужности. Створивши свој циљ, њему би тежила. Али какав циљ?

Њега ће сваки сам да изабере, по

способностима и склоностима. Да би био циљ исправан, школа и родитељи су они који треба да му га створе.

Велики непријатељ омета напредан рад. То је рђава околина, кукољ кога и у класју има. Скреће омладинца с правога пута и одводи га од рада, дужности и некад жељеног циља. Он напушта све лепо. Оставља лепи ђачки живот, који је пун рада, ведрине па и забава, али којег они називају досадним, монотоним или старомодним.

Да би се све то избегло, требало би да се родитељи мало више брину о својој деци. Да знају с ким се она друже, чиме се занимају и шта читају. Разуме се, има родитеља који једва чекају да се одморе од тешког дневног рада. Они немају времена да посвете толико пажње на своје вољено дете.

Што је најважније, треба да се створи исправно посматрање ствари. Тада би појединац могао себе да васпитава духовно и да очвршћава свој карактер. Ближили би се и стизали жељеном циљу с осмехом на уснама. И Толстој као велики мислилац каже: „Каква ће бити судба човекова зависи од тога како он у мислима схвата свој живот.“

Ирина Сибер (VII)

Вршац — Гимназија

Значај српских манастира

Један од најважнијих догађаја у историји нашег народа по доласку на Балканско Полуострво несумњиво је рад апостола Ћирила и Методија и њихових ученика на стварању наше прве азбуке, прве писмености и прве књижевности. Подизањем манастира око Охридског Језера, Срби добијају своје прве школе из којих излазе већ спремни и писмени свештеници који залазе дубоко у народ, бивају радо примани и слушани. И тако свештеници постају први његови васпитачи. И своју националну мисију почињу скоро истовремено, јер долазећи у сукоб са византским свештеницима, који су покушали да шире хришћанство код нашег народа исто као и код Бугара, наши свештеници удружени са народом дају јак отпор туђинском утицају.

Свој пуни значај добијају манастири и свештеници тек за династије Немањића. Сам Стеван Немања је подигао велики број манастира; а узевши у обзир да су ондашњи манастири били једини расадници просвете, јасно је колика је вредност ових светилишта. Боравак св. Саве у Св. Гори од огромног је значаја за Србе. Можда је тек тада св. Сава осетио колико воли свој народ и стога се сав одао књизи, да би стечено знање корисно пружио свом народу. Важност пак, Савиног рада на ширењу просвете и православља међу Србима није потребно наглашавати. Његов пример јасно показује колико је: учитељ и калуђер, Српство и православље, манастир и школа био за оно време један појам са више израза. Сава је први почео рад на зближењу са братском Бугарском. Сава је почео први са књижевношћу (делом историског карактера) и најзад, Сава је први духовно ујединио српски народ и уредио српску цркву. Највећи пак значај српских манастира је у

томе, што су они били национална жаришта за време робовања и захваљујући манастирима, одржало се српство, национални понос и вера у победу, јер је скупљена „раја“ око манастира, слушајући гуслара, стезала песнице и шкрипала зубима тврдо верујући у бољу будућност.

Уопште, манастири су били чврсто везани са народним животом. Све што год је народ преживљавао, све је било везано за манастир, јер манастири су обично били подизани на повученим и скровитим местима, далеко од беса Турака. И стога су: сабори, славе, весеља и жалости, па чак и устанци заказивани крај манастира.

Верује се да су чак и подоста народних песама саставили калуђери. То је могуће и сасвим природно, јер доста је тешко претпоставити да би неко чобанче крај оваца, знајући само за своје стадо, успело да испева тако дивне стихове каквим се поноси наш народ. Ако се узме још у обзир и тврђење понеких, да наша народна поезија није самоникла, већ да се развила под утицајем легенди и песама са запада поређујући, поред осталог, и мотив смрти Краљевића Марка са Ролановом (разговор са буздованом односно мачем) наводећи и то, да су на дворовима наших старих владара живели плаћени певачи странци — јасно је, да ако већ има понеки мотив страног порекла, да су за њега знали само писмени и начитани калуђери. Осим тога, онај класични почетак: „Мили Боже чуда великога“..., спомињање књига староставних и светаца, тачније познавање историје и другог осталог иде у прилог овој претпоставци. Стога, ако са Змајем захвалимо песми због њене велике улоге, одигране на националном пољу и закључимо: „Песма нас је одржала, песми хвала“, ми ћемо тиме посредно захвалити

незнаном калуђеру, великом родољубу, великом песнику и човеку који је свом народу дао такве умотворине каквим се ни један народ на свету не може поносити.

У једном прегледу уметности XIII и XIV века, наше зидно сликарство, наше фреске биле би нешто најбоље што се у тој области дало на свету. Осим тога, наши манастири су за време турског господарства на Балкану остали чувари ранијих културних тековина, језика, јединства и народности. — Наши манастири и остали храмови имају облик базилике или су са крстообразном основом (ови облици су постали — по резултату испитивања — у Малој Азији), са статичким елементима: сводовима и куполама; византинског стила. Основно у византинској уметности је унутрашњост обраде и њени ефекти. Старо-српски споменици одвајају се од споменика околних народа због своје оригиналности... У старо-српској архитектури главна је спољна обрада. У историји уметности сликарство је допуна архитектуре, док је овде у поредно.

Старо-српска архитектура и сликарство манастира најпрегледније су сврстани у групе, које се временски, а и по својим уметничким елементима, сами наглашавају. Тако имамо*)

1) Рашки период, до 14-ог века. Ово је и класика наше уметности. Облик зграде је шири и нижи. Фасада је камена. Унутрашњост је најпространија — за разлику од осталих епоха — а спољашњост је најмирнија. У сликарству су фигуре огромне и снажне.

Оригинална је комбинација: Основе ориенталне базилике са украсима и са елементима западњачких украса. Иконостас и полијелеј су једини украс, а остало је све живопис. Најбољи живописи су у Ми-

лешеву и Ђурђевим стубовима. Најчувенији манастири ове епохе су Студеница, Жича, Сопчани и споменути.

2) Повардарски период (14 век) Основе су мале и високе. Грађевине су декоративно обрађене споља. Фасада је шаренило камена и опеке. У унутрашњости наступа преокрет у сликарству. Равно сликарство под рељефним тенденцијама ишчезава. Уводи се сенка са контрастом боја. Манастири ове епохе су: Хиландар, Св. Ђорђе, Бањска, Грачаница, Св. Арханђел у Призрену и др.

3) Моравски период (крај 14 века, до и кроз пропаст самосталности). Ту је достигнута највећа оригиналност. Спољашња обрада је чисто српска. Фасаде су веома шарене и декоративне (мешан камен са опеком, са орнаментима на камену што је донекле утицај Истока.) Сликарство је наставак из 14 века, али сувише разрађено, стила барока. Боје су немирне и сувише меке (љубичасто и ружичасто). Основне масе дају врло живописну слику, али са недостатком монументалности. Манастири ове епохе су: Раваница, Љубостиња, Каленић, Манастија и др. То су најлепши плодови старе српске архитектуре.

Са националног гледишта наши стари манастири су за Југославију светиња, јер су они израз њене културне снаге, њене архитектуре, њене оригиналности, њеног сликарства, њене књижевности и њене државотворне идеје. И данас, они су неоцењива културна, историска и национална вредност. Са туристичког гледишта наши стари манастири су доминантне тачке у једном крају. Манастири су обично на местима изолованим од света, у неком дивљем и лепом шумовитом крају и претстављају двоструку атракцију као пејсаж и као монумент. Манастирски људи су иначе познати као љубазни и гостопримљиви.

Владимир Мудри (VII₂)

Београд — II мушка гимназија

*) Поделу сам узео из непотписане студије: „Српски средњовековни манастири“.

Мајци у магли

Мајко, већ је настала касна суморна јесен,
над љигавом земљом вуку се дебеле магле,
и ја постајем тужан, занесен . . .
Мајко, касна је јесен . . .

Мајко, ја мрзим оловне јесење магле,
које рађају болесна расположења
и убијају ситне животне радости,
без које не могу наше младости;
Али ме на Тебе сјећа,
више него цвијеће прољећа —
и ја је ипак волим . . .

Зашто ме магла јесења
на Тебе сјећа?
Зашто док дан у сумраку јења
јављаш ми се Ти, моја мајка,
моја срећа?

Да, да, ја се досјећам . . .
Твоје је чело све од бора,
Твоји су погледи уморни,
на образима нема црвенила —
Твоје је лице мутно и тужно,
од старости, тешког рада и бола
као оловна јесења магла . . .

Мајко, гледам Те у велу јесење магле:
Стојиш крај трошног брвна
и кокоши кукурузима храниш,
и од великог рутавог гарова браниш,
који двориштем трчи и лаје;
а брацо ту стоји и пита:
„Цуко! Ста је?“

Да, мајко, ја Те видим . . .
Остављаш суд и стојиш
и хоћеш да кокоши бројиш . . .
Али то не иде . . .
Памет Ти истанчала,
а некад си то тако вјешто знала . . .

И дуго стојиш . . .
Стојиш и гледаш у празну даљину
и своје њежне мисли шаљеш сину:
„Шта л' ми сада ради?
Је ли ми здрав? Како учи?
Сине, мајка се само мучи?
Али ти на то не гледај,
већ учи, себи учи . . .“

Мајко, ја Те чујем . . .
Боле ме твоје ријечи . . .
Али то и лијечи . . .
Не брини за сина!
Иди из ове јесење магле . . .
Син Ти је добро, идеје му нагле
па пише . . .
О иди мајко! . . . Огриј смрзле руке! . . .

Ја због себе мрзим те јесење магле . . .
а — волим их, због Тебе, мајко, волим . . .

*) Овај рад је послат за „Наградни конкурс“.

МАРКИЗА ДЕ СЕВИЊЕ

Писати историју није баш пријатно занимање, јер она се често састоји из описивања највећих људских несрећа, заблуда и патњи. Зато су историчари свих векова од Тукидида, Херодота до Е. Дени-а озбиљни научењаци, чак и суморни. Мадам де Севиње са својим округлим, насмејаним лицем чини велики изузетак. Она се, истина, званично и не убраја међу праве историчаре, али ипак без њених чувених писама никада не бисмо имали тако јасну и потпуну слику доба Луја XIV; онога доба када су галантни племићи радо и умирали због марамице својих дама, када су исте даме, образоване и лепе, широм отварале врата својих салона науци, уметности и када је Версаљ ширио први сјај своје раскоши.

Маркиза, богата и самостална удовица, опкољена светом пуним разумевања и поштовања према њој, писала је писма својој кћери г-ђи де Грињан и пријатељима у провинцији, тако живо, пластично и лепо да је себи несвесно створила споменик „аеге регеппиус“ као Хорације. Никада није ни сањала о томе да ће једном универзитетски професори цитирати њене редове као увод и предговор за епоху Луја XIV.

Њена писма, у којима је верно описивала све што се баш у то доба одиграло, подижу пред нашим очима завесе векова над Версаљем, и ми видимо простране дворане, фонтане, безброј степеница и стубова, места толиких трагедија и комедија. Личности и сценарије се мењају. Замак де Роше у меланхоличној Бретањи замењује Версаљ, после долази сунчана слатка Прованса у опојном мирису хиљаду цветова, а затим раскошни салони њених пријатеља, мадам де Скару и грофа де Лафајет. Поред мраморних камина

у интимном сјају воштаних свећа тако се дивно ђаскало о политици, новим Декартовим делима, Расиновим и Корнејевим трагедијама и — о тоалетама дворских дама. Отмено друштво у белим власуљама, у пени чипака и свиле, такмичило се у духовитости, елеганцији и финоћи.

А у провинцији су била писма дочекивана са нестрпљењем. Права свечаност је била када их је курир донео и када су се читала. Ромео је имао своју Јулију, Данте Беатричу, а Мадам де Севиње своју кћер. Она ју је волела најсветијом, најузвишенијом љубављу мајке и уметнице, која кроз чаробни вео идеала и снова види стварност много лепшу него што је у суштини. У ствари је њена кћи, мадам де Грињан, била лепа, хладна лутка без срца и душе. Она је једина зевала над писмима своје мајке, и никада није разумела величину и лепоту осећања која су мајци утиснула перо у нежне прсте. Није разумела да се мати труди баш због ње да има занимљив стил, који има лакоћу шареног лептира, и који никада не замара. Мадам де Грињан примала је све те доказе љубави хладно, на мајчине нежности одговарала је мрштењем обрва, досадом и презирањем. А када се разболела од великих богиња, мадам де Севиње ју је неговала са таквим пожртвовањем, да је спасла кћер, али се сама заразила и умрла. Мадам де Грињан је била једини трагични тон у радосној мелодији живота своје мајке, и можда је баш зато и била њена велика муза.

Ружа Недељковић (Vlla)
Вршац — Гимназија

Потез пера

...Један потез пера раставио ме је од мојих добрих и верних другова, прекинуо мој безбрижни живот и унео у моје срце разочарење и тугу. То је био први удар који сам осетио у животу, то је био први бол који ми је нанет. Прекинуте су илузије мог дечачког доба, када сам мислио да је живот тако леп, безбрижан и весео. Потез пера ставио ме је у стварност, од које нећу моћи више никада да се отргнем.

Мој отац био је премештен. Требало је сада ићи у велику и непознату варош; требало је напустити своје родно место у коме је проведено детињство, најлепше и најсрећније доба живота; требало је да напустим своје добре и верне другове са којима сам се безбрижно и срећно играо; требало је оставити своја родна поља, ливаде, брда и отићи у непознати крај, само ради једног јединог потеза пера. Мени је све то изгледало невероватно и мислио сам да сањам. Како ћу напустити ово мало место у коме сам се родио, како ћу напустити своје другове са којима сам се био сродно, како ћу напустити своју малу Мимику са којом сам се волео невином детињском љубављу?! Не, то не може бити. Али—ту је стварност. Перо заповеда да се иде. Шта да се ради? Био сам као луд. Бојао сам се те, како су говорили „големе“ вароши. Молио сам перо да поврати тај свој потез, али је оно било неумољиво. Перо зна само: Наређено, извршено. И тако после срећно проведеног детињства у моме завичају, дошао је живот у великом граду и с тим као да је дошла заповест да се напусти и дотадашњи леп живот и да се ступи у нови прави, тешки и мукотрпни. Ту сам упознао све муке и патње с којима човек треба да се бори да доспе свом жељеном циљу. И све

је то чинило, да ми је изгледало да је миран и срећан живот у моме завичају био само један прелепи сан.

Тако је започео мој живот у великом граду...

Испочетка сам избегавао људе. Плакао сам и тужио за својим малим градом. Сваки час сам се питао: Шта ли сад раде моји другови? Да ли су ме већ заборовили? А посебно мучила ме је мисао: Мимика. Пре мога поласка она ми је тужно пришла, пољубила и прошапутала: „Довиђења, друже“... Затим је побегла. Тешко јој је било.

Што су дани пролазили, полако сам се и ја умиривао. Мисао на моје другове сувише ме је мучила и постао сам апатичан према свему. Није ме занимало ништа. Ни велики и бучни град, ни велике зграде и палате, ни осветљени излози великих радњи, који су се преливали у разним бојама. Све ми је то изгледало као нека најобичнија ствар. Све те занимљивости које дечје срце занимају, потискивала је у мени туга за завичајем.

Моје мало тело било је и сувише измучено и захтевало је од мене да се одрекнем тих „сентименталних“ лудорија. Као да сам слушајући куцање срца слушао ову мелодију: „Дечко, превише си осетљив. Ово је тек твоје свечано увођење у живот. Ово је тек почетак животне песме, а тек онда кад чујеш и њене најтеже делове, биће ти јасно шта значи „живот.“ Смири се, овај град ће ти заменити завичај, другова ћеш и овде наћи а што се тиче Мимике, њу је најлакше наћи. Радуј се и весели животу, јер иако је живот вечита борба, она има својих дражи, нарочито за млађе људе.“

Једног дана дознао сам да у близини станује један дечак. Испочетка се нисам интересовао за њега. Доцније, прича је кренула другим то-

ком, који ти је познат. Тако смо се ми упознали...

Отада ти си заменио мој завичај и моје другове. Љубав с тобом потисла је у позадину моје старе другове, али их није сасвим истисла. Колико смо се нас двојица волели, тешко је изрећи. Колико смо лепих часова провели у безазленом ђаскању и игри. Ти си био мој анђео — другар. Часови проведени с тобом били су одмори моје напаћене душе. Часови прохујали с тобом, били су најслађи часови и најлепши акорди моје животне песме. Ми смо маштали о срећи, ми смо замишљали живот без интрига, злобе, међусобне зависти и борбе, али га други нису тако схватили...

За мене је дошао поново срећан живот. Певач животне песме певао је лепе и фантастичне арије мога животног пута. Мислио сам да је оно доба када сам осетио да је живот несрећан само једна рђаво отпевана нота животне песме. И баш захваљујући тој погрешки, ја сам упознао тебе, мој драги друже...

Али певач животне песме отпочео је опет да греши. Сигурно су томе криве неке компликоване и замршене арије у којима се, можда, не би могли снаћи својом генијалном виртуозношћу ни Моцарт ни Бетовен. И тада је опет моја животна песма доживела бродолом.

Те компликоване и замршене арије састојале су се у томе, да морам ићи даље. Куда, ја не знам. Ваљда у живот? Сетио сам се речи: „Дечко, ти си сувише осетљив. Ово је тек твоје свечано увођење у живот, а претстава живота има тек да дође.“

Да ли је за мене могло бити нешто горе. Требао сам да напустим и тебе, мога најбољег друга из детињства. Као да сам предосећао да више никада нећу наићи на правог и истинског друга. С правом је речено да су другови из детињства најбољи и највернији другови у жи-

воту. И с тешким срцем, оплакујући своју судбину, пошао сам где је перо заповедало. То је место где је моја животна песма доживела своје највеће неуспехе, то је место где сам упознавајући људе шароликих манира, све више осећао праву вредност друга из детињства. Ти и сада лебдиш у мојим мислима као један блистави тренутак моје животне песме, и као такав ћеш и остати...

... Можда ће нам се животни путеви опет укрстити. Можда ћемо се опет срести негде као зрели људи. И кад будемо заједно, сећаћемо се свога другарства и детињства, када смо као деца маштали о срећи и лепоти нашег будућег позива... А за сада могу ти рећи само: „Довиђења друже...“

Александар М. Павловић (VIII)

Београд — VI м. гимназија

СОНЕТ

Вечерас опет дува ветар благ,
шуште и шуште стабљике у башти,
румено вече у свиластој машти
оставља опет врућ и рујав траг.

Јер опија ме тај осећај драг,
снови о животу, бели, ружичасти,
кад прво цвеће процвета у башти
и поља зелен покрије саг.

Младост буја и овог пролећа...
Ово вече на лањско ме сећа —
падам полако у вечерњу сету.

Тешим се да сам ипак само Адам
и да на земљи и треба да страдам,
да сањам о своме цвету и сонету.

Бранислав Кузмановић (VII)

Велес — Гимназија

Poslednji školski zadatak

U razredu se događa nešto neobično važno, sudeći po neuobičajenom miru učenika jednog od viših razreda. Nijedan od učenika nije na svome mestu. Svi su skupljeni u male grupe i tiho razgovaraju. Lica su im zabrinuta; ona dečačka radost i neobuzdanost ustupila je mesto ozbiljnosti, gotovo strahu pred onim što treba da se dogodi.

Pismeni zadatak iz matematike... Od najboljeg pa do najslabijeg učenika, malog Miloševića, inače ljubimca svojih drugova, svi su uznemireni i nervozni. Već i sam taj zadatak izaziva strah i uzbuđenje, ali ovoga puta je to još bio poslednji u godini. Radilo se o krajnjoj oceni, a mnogi ma je Damoklov mač visio nad glavom. Trebalo je popraviti slabu ocenu, spasti se ponavljanja razreda ili popravnog ispita...

Jedna od najmanjih grupa svraća na sebe najveću pažnju. Dvojica nerazdvojnih drugova stoje kraj table i poverljivo razgovaraju. Kakva suprotnost! Manji od njih, Dragan Milošević, najslabiji je učenik u razredu. Nije on glup i baš neka notorna nezalica — on ima svega tri slabe ocene — ali je veliki vetropir i još veći šaljivdžija. Doduše, ova poslednja mana ili, kako njegovi sudrugovi smatraju, nadarenost, pribavila mu je ukor direktora. Onaj drugi je sušta suprotnost Draganu. Za divno čudo on je najbolji učenik u razredu. Uvek odmeren, pažljiv i tih, a k tome i iskren prijatelj — on je uživao najveći ugled kod svojih drugova. Zapitate li koga za Predraga Djordjevića — čućete samo najbolje.

Rukovodjen iskrenom željom da pomogne svome slabijem drugu, Predrag je tražio načina da Draganu ukoliko doturi hartiju sa izradjenim zadacima. Najzad su se dogovorili da Predrag piše na „indigo“-hartiji i da zadatke zatim preda Draganu.

Naidje i profesor. U razredu je mr-

tva tišina. Neugodan zvuk krede po tabli raskrivi malo sledjena srca i uskoro počese pera da škripe. Učenici su sasvim umireni.

Samo je Predrag unezveren. Njegovo ponašanje nije kao uvek. O, on je znao da izradi sva tri zadatka — u to niko nije sumnjao — ali tek nešto kod njega nije bilo u najboljem redu.

On se stalno okreće oko sebe, meškolji se po klupi, gleda povremeno u Dragana i — bori se samim sobom. Ovo je prvi put da je on ovako nešto učinio. Taj „indigo“ kao da svojom bojom probija hartiju i izlaže se profesorovom pogledu. Misli su mu zastrojene, nemirne. Krv mu leti u glavu, čeone žile postaju sve vidljivijim, a hladan znoj mu obliva čelo i odnosi sobom i poslednji atom njegove volje da vlada sobom.

Dragan ga gleda u čudu i očekuje hartijicu od njega. Ali, šta je to odjednom? — Predrag ostavlja pero na klupu i luta besciljno pogledom da se najzad zadrži na nastavnikovom licu. Ah, profesor kao da nešto sumnja. Netremice posmatra Predraga, ali gotovo zaštitničkim očima.

Dragan ne razume šta se događa s Predragom. Nestrpljivo gleda u sat i „muva ga“ laktom, govoreći mu: „Još samo 15 minuta.“ Predrag kao da ga nije ni čuo. Njegova ruka nemoćno leži na klupi, dok se pero umočeno u mastilo suši.

Odjednom se uspravi na sedištu. Pogleda iza sebe tražeći nastavnika i, videći ga daleko, brzim pokretom izvuče „indigo“-hartiju i pokuša da je baci. Ali ne uspe. Hartija se zalepi za oznojene prste i ostade na klupi, potpuno vidljiva kao dokaz njegove greške. Hteo je zatim da je laktom baci na pod, ali je već sve bilo dockan. Nastavnik je stajao pred njim, miran ali nabranih vedja. Predrag se nagoniski polako diže sa mesta i pogleda u profesora, koji ga je gledao kao lopova uhvaćenog na delu. Lice mu se

orosi suzama, no on bi toliko ponosan da ne izgovori ni jednu reč. Uostalom, to nije ni bilo potrebno. Nepobitan dokaz stajao je tu, pred njim, na domaku profesorove ruke.

Predrag obori glavu, priznajući krivicu i osećajući da ga ceo razred posmatra. Kao kroz san čuo je nastavnikove reči:

— Djordjeviću, od tebe se nisam nadao ovome.

I profesor se udalji, ostavljajući zlokobnu „indigo“-hartiju na klupi u istom položaju, u koji je i Predrag nesrećno doveo.

Zazvonilo je zvono. Ceo razred se veselo i bučno sprema da podje kući, samo je Predrag ostao neosetljiv na ovaj, inače i za njega toliko srećan čas. On nije ni čuo zvono. Njemu još odjekuju u ušima nastavnikove reči. Kao da mu ih sad govori. Stresa se od jeze. Okrećući se oko sebe, opazi da se njegovi drugovi već oblače. Drhtavom rukom zatvori torbu i uze kaput, ne slušajući utešne reči drugih i ne osećajući Draganovu ruku sebi oko vrata.

Ovoga puta pošao je iz škole potpuno sam. Izgledao je kao osudjenik koji odlazi na smrt. Išao je potpuno mehanički. Nikoga nije video oko sebe niti je šta čuo. Koračao je dobro poznatim putem, ne osećajući da se uopšte kreće i videći sebe u klupi, na kojoj je sveska sa „indigo“-papirom.

Odjednom ču preplašene uzvike oko sebe. Stigao je samo da se mahinalno okrene, a zatim opazi pred sobom velike farove automobila, čelični branik i zgrčeno lice šofera izvijenog u sedištu, koji je pokušavao svom silom da okrene volan. Sve je već bilo dockan. Predrag kriknu i otkoči, no uzalud; zasenu ga jaka svetlost reflektora, oseti jak bol i utonu u nepregledno plavetnilo „indigo“-hartije.

Solomon Bukiš (VII²)

Beograd — II muška gimnazija

Život

I

Sjaj, raskoš i blesak. Svuda svetlost blešti i kreću se lica otmena i kruta; treskaju se čaše. a muzika trešti svoju bučnu pesmu već po bezbroj puta.

Tad odjeknu zvono. Muzika se prenu i šumno, nemirno zabrujaše glasi.
Svaki se pokloni i stade pred ženu i neosetno prolazahu časi.

II

Sjaj raskoš i blesak. Svuda svetlost blešti i kreću se lica uvela i žuta; treskaju se čaše, a muzika trešti svoju bučnu pesmu već po bezbroj puta.

Tad odjeknu zvono. Muzika se prenu i poslednjim žarom zadrhtaše grudi; Svaki se pokloni i stade pred ženu sa poslednjom strašću, što se pred smrt budi

III

Akord zvoni, ne staje i jeca, muzika ćuti i svetlost se gasi; svenula su tela pod nogom što kleca. godine su prošle, tiho k'o talasi.

I sve je mirno k'o samrtno doba ispijene oči sad ne vide zraka. I svuda izbija zadah trulog groba i beskrajna pustoš večitoga mraka.

Jovan Stojinov (III)

Vršac — Učiteljska škola

Елегија

Једна мала жеља у мени се заче,
Еве, то се рађа нова страст у мени,
Лагано почиње крв да ми се пени
И радосно срце да бије све јаче.

Царице блаженства, осмех ми један дај
И моја ће љубав живети незнана,
Потонуће чешња због крвавих рана,
Елегије тужне блистаће опет сјај.

Трагм већ из срца цвет љубави благе
Рушећи по реду успомене драге
О љубави једној што је плаха била.

Волећу те вечно, сањаћу о срећи,
И љубав ти своју нећу никад рећи,
Ћутљива и мирна девојко премила.

Драган Илић (VIII)

Београд — Реалка

Molba

O vi, koji ste slični svakidašnjem životu,
O vi, koji znate za bol, sreću, radost i tugu
Recite istinu, da ne bih tražio drugu
Da l' ima radosti?. Da l' i vi živite za lepotu?

Ja, koji sam k'o neki laki purpurni veo,
Ja, čija je duša kristalna, eterna, prozračna.
Osvetlite istinu da za me ne bude mračna
Ja vas sve molim Ja prirodni sastavni deo.

Da l' znade ko od vas što tumači prirode biste
Da l' znade reči šta biva posle kobne il' lake
smrti?

Da l' znade ko od vas kad će se zemljom
život zatrti?

O vi! Ta ovo su misli k'o i ja, prozračne,
čiste ...

Zelim da znadem zašto su bogovi bili eterni
Zašto su žene pokraj njih k'o boginje stale?
Recite istinu!. Zašto su vaše reči o tome male?
O vi, koji ste na ovom životu tako smerni

Da li vas smem da zapitam sudije života ovog
O svemu što se zbiva; za sve što oko vas
kruži

Da li će iko od vas meni odgovor o svemu
da pruži

Ako pak pruži neko ... Onda mi recite zbog
čega postoji Bog? ...

Milica D. Veselinović (agro-mat.)

Bukovo — Srednja poljoprivredna škola

Пред Ћелекулом

O, цркво мала, споменику стари,
Пред којим народ смерно капе скида,
Што ми све знадеш о оној шари,
Што је темељац твог светог зида?

Да, то је шара, коју сви знамо,
Вечити спомен палих хероја,
Који живот себи одузеше, само
Да неби пали ropству турског роја.

Докле пред њом непомично стојим,
Кроз моју главу тече мисли река;
Синђелића видим с друговима својим
Како мирно стоји, турски испад чека,

Чујем страхан звекет тих мачева оштрих
Пуцњаву пушака и дугих пиштоља
А храбрих бораца јуначки поклик
У којих беше несломљива воља.

Било да те зора обојава рана
Било да је ноћца, олуја ил' бура
Ти гордо стојиш, дико наших дана,
Као див-јунаци кад кликнуше „Ура!“

Јер ти си симбол земље ускрснуте,
Победит' све мораш, рушиоца — време
Ти си прави сведок оне битке љуте
И тобом се дичи наше храбро племе.

O, цркво мала, споменику стари,
Пред којим народ смерно капе скида,
Буди веран чувар тој дичној шари
Што је темељац твог светог зида!

На летњем одмору

Школска година се завршила. Баци у интернату су весело паковали ствари и говорили о проводу и уживању. Од свих само је Милан хладно гледао и слушао остале другове и нимало није учествовао у општој радости. И њему је прилазио који друг, занесено му говорио о поклонима које ће добити, јер мисли да је добро завршио разред. Милан је слушао, али ништа није разумевао, јер је мислио о последњем писму које је пре неколико дана добио од оца.

Као сви остали спаковао је своје стварчице и са њима се налазио на путу за село. На станицама се опраштао с друговима, који од радости нису знали за себе. Најзад изађе и он из воза. На станици га је дочекао отац. Хладно се поздравио са њим и веома зачудио великој промени. Отац је био слаб, блед, испијен, са напором је корачао упоредо са њим. Успут му је све испричао још подробније него у писму Брат га је напустио са којим је досад живео, један коњ црко, оно мало жита потуко лед, хлеба још има...

Сутра рано је отишао с оцем на копање кукуруза. Копао је цео дан као увек кад је почињао. Сунце га је пекло, зној лио и квасио кошуљу а на рукама у које је често пљувао правили су се жуљеви. У то је помислио на другове који се сада одмарају, трудио се да не мисли на њих, али није успевао. И зар ће бити једнако одморни кад почне година? А он није сигуран да ли ће продужити школу...

Први дан који је увек најтежи издржао је добро. Сваког идућег отац га је редовно будио и звао на посао. Без приговора је увек устајао и одлазио. Једнога јутра, када је већ увелико свануло, зачуди се што га отац није пробудио. Устао је да види шта се догодило. У соби је ле-

жао отац и главом показивао да није добро.

— Да идем по лекара? упитао је одмах.

Отац је ћутао. Милан се за часак замислио, затим му би јасно очево ћутање. То је значило: ко ће му платити? А за лекове? Гле, па то је цело питање. Како га решити? Решење је тражио. Продати није имао шта, позајмити није имао од кога, јер је сад најгоре време, сваки оскудева у свему. Једино је остало да оде лекару и да му каже шта је у ствари. Тешко му је било да моли, да плаче, али је морао. Нешто га је гонило да тако поступи.

Аутомобил је зазврјао и стао пред кућу. За час се око њега окупило мноштво деце која су бленула у „доктора“ који је трчао у кућу.

— Но шта је, нећеш ваљда да умреш? — питао је иронично.

— Камо срећа, господине докторе, бар се не би мучио више.

— Не бој се ништа. Имаш чир у грлу. Проћи ће.

Рецепт је бацио на сто и изишао без речи.

Милан је изишао напоље, јер није могао да гледа и слуша. После се вратио оцу и рекао да је најбоље да иде у болницу.

— Не, нећу. Знам да се отуд нећу вратити, па боље да умрем овде код своје дечице.

Прошло је десетак дана од тога. Отац је све више слабио јер није могао да гута, а врат је све више дебљао. Дисање је постајало све теже. Људи и жене су долазиле да га још једном живог виде. Мајка је поред кревета јецала заједно са децом, док је Милан стиснутих зуба

задржавао сузе. Он је био већ готов да верује да је све свршено. Мислио је о мајци, браћи, сестрама и себи.

Наједном му паде напамет да учини последњи покушај. Оде суседу и рече му да ће силом да одведе оца у болницу. Човек је пристао да да кола и отац је на наваљивање осталих пристао. Милан је сео крај њега и тупо гледао у гомилу света која се окупила у дворишту као да га прати до последње куће. Мајка и деца су плакали док су их друге жене тешиле. Кола су кренула и Милан је опазио како се свет разилази и гледа за колима. Успут је непрестано гледао у оца који се мрштио и колутао очима. Милан је чекао моменат када ће позвати човека да окрене назад. У таквом стању касно увече стигли су у болницу. Потражили су дежурног лекара, али на несрећу њега није било нити којег другог. Сместили су га у једини празан кревет. Човек је затим отишао, а Милан је беспомоћно остао крај оца. Од толико непреспаваних ноћи, напора и брига клонуо је на клупу поред кревета и против воље сан га је савладао. У сну гледа себе, мајку, браћу, сестре и мноштво света. Сви уплакани, погнуте главе иду са сандуком на гробље. Ту, док му кукњава пробија уши, хоће да држи беседу. Исправља се, почиње, али одједном га нешто притиска, сузе га гуше, нека магла га обавија и он се враћа назад кући. Али у њој види неке друге становнике. Казују му: „Трговац нам продао.“ Иде даље и види мајку која се склонила код брата. Пита је за браћу, сестре. Сва уплакана она му прича о њима.

Ух, па сутра је упис у школу. Треба се уписати. Одједном се налази у школској згради пред вратима где пише: Директор. Куца и улази...

Послужитељ који је синоћ хтео да га истера зашкрипа вратима. Он се тргну из сна, хтеде да се окрене и умало не паде са клупе. Кад отвори очи сети се да је у болници, и свега што се јуче десило. Наљути се на себе самог што је заспао, брзо погледа у кревет и зачуди се видевши оца како слатко пуши цигарету која се димила међу прстима десне руке. И пре него што је дошао к себи чуо је:

— Провалио се...

Здравко Хајдуковић (III)

Вршац — Учишелошка школа

Мору...

Глед'о сам те ноћу у тишини немој
Кад к'о црна авет цвилиш песму тију,
И када се безброј водених котура
Тихо, врло тихо, тад у један свију.

Слушао сам тада пјесму твога срца
И хротање болно са дна твоје душе.
О, бескрајно море, слушај да ти речем:
Силне сузе моје тад' и мене гуше.

Гледо сам те јутром кад се зраци снежни
Слију у дубину твоје воде плаве,
Гдје се мјеша безброј нијанса и боја,
И гдје хуји вјечна симфонија славе.

У даљину тада упир'о сам очи
У врхове снежне далеких планина.
А ти си шумјело готово нечујно;
О, бијаше то слика прекрасна и фина.

Глед'о сам те најзад у сутон сумрака
Кад се жарка пруга распростре врх мора;
И свечана, тиха и божанска миса,
Заструји пучином као пјесма хора.

Видео сам тада како се по тамној повр-
шини воде
Спушта сунчан пожар с незнатих висина,
И осјећ'о више но икада прије
Сву чар, сву љепоту модрих ти дубина.

Љубомир Дрндаревић

Београд — Трговачка академија

Једна слика са улице последњих зимских дана у Тетову

Ветар је фијукао носећи снег који се на сунцу сијао и пресијавао у безброј светлих, сјајних нијанса. Бела, сјајна боја снега засењивала је очи, а хладан ветар сву ме је прожимао и поред топлог одела. Руке су ми се мрзнуле у топлим рукавицама, тако да сам била приморана да их ставим у џеп. Улице покривене дубоким снегом, кровови кућа, дрвеће, све је изгледало као да стење под овим сјајним белим покривачем. Људи су журили својим послом а њихов дах је остављао траг, чинећи их као какве машине, које после узетог горива избацују пару и новом снагом крећу напред.

Ја сам журила преко трга кад ме неки рапав и молећив глас заустави: „Сакаш дрва госпојце?“ Окренула сам се. За мном је стајао снажан Арнаутин, са белим кечетом на глави, белим панталонама, подераним кожухом и неким јелечетом који је једва покривао његова развијена плећа. Препланулим лицем, боје бронзе, белим и снажним зубима, поносног држања — одавао је изглед дива, изглед јунака. Изгледао је као какав див уклет палицом вештице и осуђен да ту вечито стоји да пркоси зими и снегу, лету и врућини, јесени и њеним магловитим данима, пуним киша, туге, меланхолије. Али када сам га боље погледала видела сам да су његове руке црвене, испуцане, промрзле. И док је ветар и даље фијукао и засипао снегом, он је покушавао да своје мало јелече припије уз тело и закопча. Његово се мало промрзло магаре припило уза њ и при сваком његовом покрету чуло би се једно чудно звецкање — то су се мале ледене лоптице, које су су се нахватале на длаку њијале и једна у другу ударале. А

онда опет онај глас „Сакаш дрва госпојце?“ Не, хвала нећу, одговорила сам и једва чекала да одем што даље, не знам ни сама зашто. Можда сам жалила овог човека или сам се журила да се не би смрзла? „Ама земи госпојце, земи ова дрва, убава со, многу има, ће се огрејеш ти а ја ће купам гас, со, шекер!“ Причао ми је како сад мора ово сирото магаре растоварити; говорио ми да ће се ускоро спустити ноћ, и да ће морати овде у каквом хану преноћити. „Добро, рекла сам, хајде за мном купићу ти дрва.“

Пошли смо. У мени је све више расла бојазан, — питала сам се шта ћу рећи код куће. Скоро сам се кајала али онај тренутак, тренутак када ми је говорио, када сам видела њега и јадно магаре, када сам се уживела у сав његов јад, беду, тренутак када је мој поглед разбио обруч маште којим сам га ја обавила и када сам њега, дива видела као људско биће са свим патњама које тај назив доноси. Тај тренутак био је јачи од мене, моје воље, мог разума и једна сила која је у мени све више расла, развијала и најзад заповедала ми.

Ипак је све добро прошло. Моји су купили дрва а Арнаутин је са захвалним пламом у очима благодарио нама.

И док је он полако одлазио са купљеним стварима према кршним и гордим, снегом покривеним Јужно-Србијанским планинама, према високој Шари, ја сам збрисала маглу која се била нахватала на прозор, наслонила чело на хладно окно посматрајући Арнаутина који се све више и више губио из мога вида. Ветар је и даље фијукао, хујао и носио снег чинећи све дебљи и де-

бљи застор између мене и Арнаутина, који је весео купивши гас, со и „шекер“, журио бодрећи узвицима „Уш мађар,*) уш“, своје мало магаре.

Сшанислава Бужан (VI)

Тешово — Гимназија

Мати

Покрила те је земља
Црна и тврда,
Време те је одвојило
од нас.

Снег је пао на твоју
хумку.

Крстача црна једино
стрчи,

А на њој име

„Мајка“

Сећа нас на тебе
Док нас бол грчи...

Крстача црна једино
стрчи

А и ње ће нестати
Време немилосрдно
руши све.

Па ипак има нешто,
што пркоси свима.

Остаће ипак нешто:
Срца и урезане речи

у њима

„Мати“...

Спомен ће ова вечно остати
Догод је света и људи на њему,
Вечно ће се спомињати мати
Као извор живота и доброте свему.

Драгољуб Аншонијевић (VIII)

Вршац — Гимназија

Кајање

Субота вече. Радници су примили своје недељне наднице. Миленко Ристић, столарски радник, добио је своју надницу, која је износила 250 динара. Он је заборавио своју жену и троје деце, који га жељно очекују да им донесе хлеба, и упутио се са друговима у оближњу кафану. Била је то једна доста велика соба, осветљена неком чкиљавом лампом, у којој је било два-три стола и неколико расклиматаних столица. Миленко и другови седоше за један сто застрт прљавим чаршавом. Један од другова извади умашћени шпил карата, подели их и поче игра. Миленко је испијао ракију за ракијом, пушио је без престанка, хладан зној га је облио по челу, али он је и даље грозничаво стезао карте. Стално је губио. Ево и последњи динар метнуо је на карте — и њега му однеше. Тада се Миленко полако диже и изађе напоље. Запахнуо га је свеж ваздух и он као да се отрезнио. Свуда влада мрак, улице су пусте. Мир — једино се из кафане чује песма пијаних људи. На црквеном торњу откуца поноћ. Миленко се упути кући. Прошао је кроз неколико блатњавих улица на Чубури и зауставио се пред једном трошном кућицом. Полако је отшкринуо врата и ушао унутра. Одједанпут се нађе опкољен женом и децом. „Тата где си досад? Ти си нам сигурно донео нешто, ми смо тако гладни“ — рече му петогодишњи синчић. Миленко се тек сад освести. Тек сад се упита, како ће да исхрани своју децу без иједне паре у џепу? Било му је тешко. Он полако одгурну децу од себе, и док су га она зачуђено гледала, он брзо изађе на улицу и наслонивши се на једно дрво тихо заплака...

Стојан Прошић (V¹)

Београд — II мушка гимназија

*) Уш мађар — ајде магаре.

Прича о малој Верици

Мала Верица је имала тек седам година, а већ је била осетила сву тежину и суровост живота. Била је то ситна, бледуњава девојчица, прозирне коже, црвене косе и необично крупних зеленкастих очију. Њен отац, мршави, увек у браду обрасли човечуљак био је обућар — већином без посла. Мајка, кандиларка на гробљу, преко целог дана није била код куће. Већ у рано јутро, док је напољу још било мрачно, осетила би Верица своју маму како се скоро нечујно извлачи из кревета, пали лампу, умива се, затим узима једну кантицу са зејтином и метлицу и на прстима излази. Свега једном, баш у тренутку кад је она опрезно притиснула кваку од врата, усудила се Верица да бојажљиво, полугласно узвикне:

— Мама!

Изненађена, она је застала, затим се приближила кревету.

— Шта је, зар не спаваш?

— А куд идеш мама? Зар баш увек мораш да идеш?

Увек уморан, строги глас мајчин био је тако благ овога пута:

— Увек душо... Треба да обришем пуно гробова, запалим кандила...

Настала је кратка тишина, а онда се Верица обиснула мајци око врата и мазећи се прошапутала:

— Немој да идеш, мамице, немој...

— Морам, мала моја, не разумеш ти то. Видиш, твој отац је неспособан да нађе било какав посао. И кад ради пропије све. Ми бисмо сви умрли од глади, кад ја не бих радила. Хајде, сад ћути и лези ту па спавај!

Дуго је после мала Верица размишљала о овим маминим речима. — Ах, како је то страшно умрети од глади! Њу ужасно боли стомак кад је само малчице гладна, а како би било тек кад не би имала ништа да једе дуго, неколико дана... И

њен тата значи да је неки рђав човек кад неће да се брине за њу и маму.

Тог јутра тата је дуго спавао. Кад је најзад Верица чула како шмрче с друге стране кревета — што је значило да се пробудио — полако се издигла на свом јастуку и, видевши оца како се широко отворених очију загледао у једну тачку на прљавој, мувама испљуваној таваници, полугласно га је зовнула:

— Тата!

— А? — одазвао се он још увек у истом положају.

— Зашто мама мора стално да ради? Што ти нећеш неки посао?

Отац се изненађено окренуо, погледао је намрштено, па се затим избрецнуо:

— Даћу ја теби, гадуро једна мала! И теби и оној твојој мајчетини што те учи такве ствари...

Затим је устао псујући и бесно ритнувши једну столицу. После се одједном умирио, извадио из ормана последњи комад хлеба, стрпао пола у уста, пола у џеп, и изашао залупивши вратима.

Верица је била сва претрнула од страха. Чим је отац погледао онако намрштено, знала је да је рекла нешто што није смела да каже и згрчивши се сва и подвукавши се под покривач, очекивала је скоро не дишући да се киша батина сручи на њу. А кад је најзад чула како су се врата затворила, један уздах неописивог олакшања извио се из тог мајушног детињег тела...

Тужан је био живот мале Верице. Без и мало родитељске љубави и неге, увек сама, препуштена сама себи... Лети се преко целог дана брљала у прабини са гомилом децурлије из суседства, судбине сличне њеној. У друштву ових малих, прљавих, голишавих бића, деце кочијаша, радника, праљи и кандиларки,

осећала се она бескрајно срећније и слободније него са својим родитељима који су јој били тако страни и туђи...

Због честих батина ради најмање ситнице, њој се по неки пут чинило да је баш нико не воли и да је она потпуно усамљена на свету. Али она није очајавала због тога. Она није могла да замисли да би могло да буде друкчије него што је, и изгледало јој је сасвим оправдано и природно што је она тако често гладна, што нема играчке као ћерка њиховог бакалина и што тата тако често туче маму, а мама њу.

Од рођења окружена животом у најгрубљим његовим облицима, Верица је далеко пре времена изгубила ону безазленост и безбрижност својствену деци њених година. У бескрајним зимским данима, док је мајка била на послу, отац у некој кафани, размишљала је она много о себи, родитељима, животу који је окружавао и тумачила га на свој начин.

* * *

Приближавао се Божић. Улице и кровови били су већ обложени блиставо белим снегом, гранчице дрвећа окићене блештавим сребрним накитом. Све је било тако чисто и нежно...

Отац је у последње време имао прилично много посла. Скоро по цео дан је седео шћућурен на ниском трonoшцу пред прашњавим столом, умазаним ћиришем и претрпаним парчадима коже и ексерчићима, и брзо радио не дижући главе. Верица је цело време била поред њега и замишљено и са дивљењем посматрала како он хитро и равномерно замахује чекићем и куцка по разним црним и жутиим, већином прљавим и већ искрпљеним ципелама.

Једно по подне, пошто је окрпио једне ципеле и добио новац, отац

је, очигледно добро расположен, весело звиждећи скинуо своју прљаву, умазану кецељу за рад, обукао капут и отишао некуд. Предвече мама се вратила кући с посла нешто зловољна, уморна као и увек. Вечерали су ћутке и одмах легли. Верица дуго није могла да заспи. Знала је она да ће отац да дође кући пијан и уплашено је размишљала о ономе што ће после да се деси. Она је већ била навикла на ове призоре свађе и туче између својих родитеља, па ипак, увек је осећала неописив страх и дрхтала целим телом док су се они ту пред њеним очима грдили из свег гласа, псовали и гађали једно друго чим би стигли. Ах, како је она желела да сад заспе, па да се пробуди тек сутра ујутро кад све већ буде свршено. Али сан, толико жељени заборав није долазио...

Са звоника оближње црквице откуцало је већ десет. У уској, кривудавој, периферијској улици било је већ давно сасвим мрачно и тихо. Само је још из неког дворишта допирало језиво мачје маукање и Верици се стално чинило да то неко дете цвили. С времена на време, у дугим размацама, чуо би се бат ципела који је звонко одјекивао по цомбастој каменој калдрми. Кораца би се приближавали све више, Верица је уздрхтала очекивала да се врата отворе и уђе отац — али тада би поред прозорчета с улице минула нечија сенка и бат корака би се постепено губио у ноћи.

Најзад, Верица је уморна, измучена страхом, заспала...

* * *

Тргла се из сна кад је брава шкљоцнула и врата се шкрипећи отворила... Била је лепа, ведрa ноћ. На прагу се, обасјана бледом месечевом светлошћу, оцртавала ситна, погурена очева фигура. Певушећи неку песмицу, поводећи се, отац је

притворио врата и полако се упутио кревету. Одвратан смрад алкохола испунио је целу собицу.

Нечујно са кревета се усправила мајка, пришла столу и запалила свећу. Отац је одједном престао да мумла, збуњено се осврнуо око себе, с муком се држећи на ногама, затим се спустио на свој трonoжац и почео да сасвим полако скида ципеле. Мајка је за то време стајала непомично, без речи, неколико корака даље и нетремице га је посматрала. Тако је протекло неколико тренутака. Верици је срце снажно куцало као да ће да искочи из њених малих, уплашених груди. Најзад мама је стиснуто кроз зубе прошаптала:

„Где си ти досад?“

Отац је ћутао кратко време, затим не дижући поглед одвратио:

„Шта се то тебе тиче?“

„Шта ме се тиче, је ли? Е да знаш да ме се тиче! Мислиш ли да ћу ја довека да трпим ово? Да радим ко коњ од јутра до мрака, а ти да попијеш све! Ниједна друга жена на свету не би то подносила, да знаш...“

„Ћут! Ко је газда овде? Ја, или ти, а?“ — викнуо је отац страшним, промуклим гласом.

„... Али да знаш: ако сам досад била луда, више нећу...“ — наставила је мама све жешће. „Кајаћеш се кад те једног дана оставим. Мене и дете увек ћу моћи да исхраним а ти сам трљај главу како знаш...“

„Ћут бре!“ дрекнуо је отац закрвављених очију, дограбио ципелу и завитла је на мајку.

„Пропалицо! пијандуро!“ цикнула је она из свег гласа, полетела на њега и гурнула га тако да се срушио са трonoшца.

А тада, отац се псујући подигао са пода, у његовим рукама се одједном створио чекић... Један замах, туп удар, страховит, језив крик који је целог живота остао урезан у Верицином памћењу, а онда, мама се без гласа скљокала на земљу...

Нешто страховито се десило... Верица је била свесна тога... Тамо на поду је лежала мама, непомично, исцерепог лица, крвавог чела... Укочена, премрла од страха, Верица је широко отворила уста да викне, али место гласа чуло се само тихо шаптање...

За то време отац је још стајао на средини собе, унезверено бленући око себе, држећи се једном руком за чело. Најзад испусти чекић и поводећи се, приђе вратима. Ту се окрете, још једном баца поглед на крваво тело на земљи, па затим изађе напоље у ноћ...

Тек када се његови кораци изгубише у даљини и опет завлада гробна тишина, Верица избезумљена од ужаса скочи с кревета и онако боса, само у танкој кошуљици, излете напоље у снег и стаде да вришти из свег гласа...

Свега оног што се после тога збило, сећала се Верица доцније тек као кроз неку маглу. Собица се одједном напунила буновним, још необученим људима и женама из суседства. После се појавио и отац, везаних руку, у пратњи неколико жандарма. Самртнички блед, чела орошена крупним грашкама зноја, дуго им је нешто објашњавао; остали су тихо разговарали а из суседних дворишта стално су придолазили људи, жене, деца, тако да је већ цела уличица пред кућом била закрчена.

Дотле је у једном углу собице у наручју једне добре старице из суседства лежала мала Верица и грчевито јецала, дрхтећи и тресући се целим телом као у грозници...

Михаило М. Марковић (VII¹)

Београд — II мушка гимназија

Пред повратак

(читана на литерарном поселу дружине Ј. С. П. К. „Бранко Радичевић“ у Земуну).

Доћи ћу, о... ипак ћу доћи
кад живот тело ми смрви:
проводиће, опет, бесане ноћи
на гробу мајке син први.

Ту ћу да чекам своју смрт прерану
са осмехом, пуним горчине и бола.
Мелема неће тражити за рану
презрена душа, скрхана и гола.

И нико ме неће питати за муке,
нећу чути речи: како ти је сине?
... Демон ће ми душу примити у руке
кад се, после ропца, у небеса вине.

А кад умрем, другови, дођите.
На моје чело нек вам кану сузе,
донесите цвећа и судбу не кун'те
што живот млад бездушно ми узе.

У очима мојим хладним и без сјаја
видећете тугу за кратким животом,
видећете бол исцрпен до краја...
ал' сузити неће за... прошлом Голготом.

А кад звона с цркве у сутон објаве
последњу шетњу до дома мог,
запалите свећу, мени чело главе
... можда ће ми грехе „опростити Бог“.

И када ме спусте у студену раку
бац'те груду земље по покрову белом;
пожел'те ми мира у вечноме мраку
и немојте жалит' за несталим телом.

Божидар Лешјанин (VII)

Земун — Реална гимназија

Увело стабло

Не зови, драга, мој дух нити мене,
Јер он се никада одазвати неће;
Са мог животног стабла као задње сјеме,
Попануло је већ увело цвеће.

Мојијем стаблом вјетар не тресе,
Плод његов већ се губи,
А ђаво ми се цери иза мрачне завјесе
И говори тихо: „Она сад другог љуби“.

То стабло тек сада знаде:
Да је овдје све сама варка,
И да је живот као каква барка
Која нестане у таласима воде.

Па и јест тако, јер час праве среће
Гори је, гдје Бог ко цар свима влада,
И гдје се животно барка престаје да креће.

Зато и с мог стабла увело лишће пада.

Драгушин Пудар (I)

Мосшар — Учитељска школа

Јутро у шуми

Ево траве, драга, ево мајске руже,
Ево мога срца који тебе воли,
Ево најзад мене које тебе моли
Да му усне пружиш, мој искрени друже.

Ево цела шума задовољством бруји,
А мириси цвећа простиру се широм.
Док тамо на грани певају славуји,
Моја душа снева надахнута миром.

И све је весело и све живо пева,
Свако се радује што долази зора.
И док тако, драга, полагамо свиће,
Од цвркута птица одјекује гора.

Како ли је дивно ово мајско јутро!
Горе плаво небо, доле мирис цвећа.
Твој искрени поглед сузе ми је утро,
А цело ми биће испуњава срећа.

Александар И. Мишић (VIII)

Београд — VII мушка гимназија

Једна позоришна и једна биоскопска претстава

Питао сам се ко ли ће седети до мене? Друг другарица или неки човек? Замишљам познанство, разговор, смех. Најзад сам дошао на своје место... између... једне госпође са малим дететом и једне бабе. Закључио сам да сви наши грађани цене уметност: поред тога што је ово била само ђачка претстава дошле су и бабе, и мајке, и деца, и сви... Давало се „Злочин и казна“.

Кад је почела претстава, старао сам се да се удубим у игру, да се осетим младим студентом у коме букте и боре се осећања, мисли и савест око тога да ли да убије богату бабу која никоме не користи, да ли има права да учини то, да лиши живота једно створење. Заборавио сам да сам у позоришту — само гледалац, посматрач. Наједном чух неки глас поред себе. Дете се отимало, трзало, почело да плаче: „Ајдемо кући... Ајдемо код тате... нећу овде“. Мамица га је умиривала, нудила му бомбоне шуштећи фином кесицом и шапутала: „Ћути... Видиш ли да нас сви гледају. Избиће нас.“ Дете се није умиривало. Неко је почео да виче „пссст.“ Ја сам био бесан: нисам могао да чујем глас студендове савести ни њено упињање и мучење да га одврати од злочина. Гледао сам дете с мржњом. Излупао бих га! Али ни оно није криво. Мајка је ту! Она га је довела! Погледах је. Она као да помисли да желим да јој помогнем у умиривању њеног сина, поче: „Видиш како је бата добар и миран...

Он увек слуша своју маму... Ћути...“ Успело је: или је мали задремао или се угледао на „бату“... Глумац — студент — био је одличан, природан, уносио се у игру, осећао и разумевао оно што говори. При крају чина сам му лупао, јер сам био

одушевљен и занесен његовом игром. Своје задовољство сам изражавао пљеском. Наједном ме неко јако удари у десну слабину. Баба ме је гледала намрштена и љута: „Шта си се разлупао? ми смо платили, али не да слушамо тебе него глумце. А шта би било да сви почнемо да скачемо и да се деремо?“ Ућутао сам. Морао сам да угушujem своја осећања која су набујала и тражила одушке, излаза... Сви су излазили у ходник. Ја сам морао да останем, јер сам два пута „пардонирао“ бабу да скупи мало ноге, док је она разговарала са неком пријатељицом не осврћући се. Слушао сам је: „Ама баш ништа не ваља! Онај Тодић разбарушио косу па само шири очи и мрда рукама и ногама... Па све нешто страшно: духови, вампири што се не виде а говоре... Није као „Коштана“. Баба је била, сигурно, противник страних писаца и није се обазирала да ли је то Зола, Судерман или Достојевски... У трећем чину студент луди, чини му се да види крв, хладно тело старице и црвену секиру, те заклања очи и бежи од нечег страшног а невидљивог. Неко се из публике смеје. Сви га критикују. Ларма, жагор. Онај што се смејао био је неки чичица који је хтео да покаже свима да он не мора да ћути кад му је смешно, и да њега не може онај глумац да „превари“, да га расплаче и уплаши, да он неће да се поведе за њим.

Отишао сам у биоскоп с братом и другом VII разр. гимн. Давало се „Серенада љубави“ и „Црни шериф“. Света пуно. Загушљиво. Први комад је био садржајан, износио борбу за живот младог талентованог

музичара, сиромашног и његове веренице која ускоро стиче велику славу. Живот их је саставио, припио једно уз друго, и наједном немилосрдно раздвојио. Био сам одушевљен тим више што су добри комади врло ретки. Питао сам друга шта он мисли. — „Боза“, рече равнодушно и презриво и, чини ми се, умало не пљуцну. Гледао сам га зачуђено: мора да је много читао и видео бољих комада пошто му се овај не допада. Занимало ме је шта њега може да одушеви. — „Не волим ове песме, ово пиштање, дреку... Па нема ни садржаја, заплетта...“ Почео је други комад: „Црни шериф“. Два каубоја, Дик Форан и неки његов непријатељ, се сусрећу и одмах, без икаквог објашњења, настаје ужасна туча: борба ногама, песницама и најзад револвер одлучује — Дик Форан убија човека. Зашто? Не знам! Сумњам да је ико разумео. Али деца доле (напред) лупају, звижде, вичу: награђују свог љубимца победника. Ускоро настаје нека паклена трка за земљиште. Јуре кола и коњаници. Прашина. Коњи падају, точкови се извлаче, кола се руше, људи гину. Врисак, јаук. И све су то удешили разбојници: некеме осовину на колима преломили, некеме коња осакатили. Нисам хтео више да гледам у платно. Зажмурио сам, и мало доцније почео да посматрам остале гледаоце. — Сви су пажљиво и напрегнуто гледали. Мој друг VII разр. гимн. стегао зубе, укочио очи па се смеши и мршти. Ето шта је њега занимало и узбуђивало! То није била „боза“! Једва сам сачекао крај. При излазу сам видео гомилицу ученика (други, трећи и четврти разред). Пришао сам им. Један је преплетао руке свом другу и показивао „џиу-џиу“. Сви су се смеја-

ли, јер онај заиста није могао ни да мрдне... Немојте да се чудите! Па лакше је и занимљивије од француског језика, српске граматике или математике!

Видоје Раденковић (VI)

Ниш — Гимназија

Мојој мајци

Запевајмо, мила мама,
Химну мұка, химну страха,
После које мора доћи
Раздрагана песма Баха,

После које мора доћи
Рујна зора наших нада,
Остварење наших жеља
И плод цветни нашег рада.

После које мора доћи
Срећан осмех врх усана
А и једна дивна драга,
Дуга песма милих дана.

Јер и сама знадеш, мама,
После бола радост цвета,
А туге је доста било,
Доста суза сузу срета.

Зато сада — запевајмо,
Химну мұка, химну страха,
После које мора доћи
Раздрагана песма Баха.

Ирина В Јуфицић

Краљево — Гимназија

У априлској ноћи

Диван пролетни дан губио се неосетно над градом. И док се гомила веселих шетача кретала тамо-амо, док се њихов ведри смех ширио кроз први сутон овог лепог априлског предвечерја, његови кораци тупо су одјекивали о плочник. А он је подигао очи, погледао у дубоко небеско плаветнило и лепоту небеског лица и почео чежњиво да звиждуће једну меланхоличну мелодију.

Одједном његово срце поче јаче да куца, тужна мелодија коју је почео да звиждуће изгуби се са његових усана, а његов се поглед укочи.

Он беше видео њу!

Видео је како веселим скоком силази са својим другарицама и иде њему у сусрет. Али он остаде нем. Изненадна срећа беше га обузела и он ништа више није видео сем ње.

За неколико тренутака, који се претворише у вечност док она не дође до њега, он се беше пребацио у скору прошлост.

Сетио се оне вечери, када се нашао на усамљеном месту, у сенци једног дрвета, када га је разнежила бледа месечева светлост, пуна љубави и топлине, сетио се оног једног тренутка који му је отворио врата земаљског раја. Он је и сада осећао њен дах на своме лицу и чуо њене речи: »Волим те!«

Али убрзо нестане ове лепе визије. И он је видео како прође поред њега и оде са другим. Он је видео њено лепо лице, које му је било познато и мило, видео је онај исти осмејак који је некада љубио, видео је њену косу како се игра на тихом ветру, видео је оне дивне очи са тугом њему врло познатом, како гледају другога.

Његове очи се замутиле. Срце му беше сломљено и он пође у цркву да тамо нађе утехе. Мирис тамјана опијао га је, а у његовом диму он виде њен лик. Свештениково »амин« изгледаше му да говори о крају њего-

ве љубави. У то са торња почеше да звоне звона, а њихови звуци одјекиваху »као гласови давно умрлих свештеника.« Ти гласови дошаптаваху му: Бежи, бежи...

И он оде. Није могао да трпи да њене очи гледају другога.

Вратио се друге ноћи, када је над градом почивао мир и уносио у срца спокојство, када је бледи месец слао сребрне зраке земљи и нежно миловао тек олистале гране дрвећа.

— — — — —
Прошао је један задоцнели самац крај њеног прозора и почео тужним и дрхтавим гласом да пева, а ти жалосни љубавни уздисаји, та тужна песма јадиковања, ширила се кроз мирну ноћ и мешала са свиленим зрацима месеца.

Миодраг А. Бркић (V)

Јагодина — Учишељска школа

Песма ноћи

Ноћ завила земљу у одежду мрачну
Ветар милујући лишће шапће нешто,
Сањиво дрвеће месецу се клања,
Који кроз облаке провлачи се вешто.

Из заспалог луга, к'о пагански Орфеј,
Славуј пева своју ноћну песму страсно,
Дивни, меки звуци кроз тмину трепере,
И док' мир царује, они звуче јасно.

Вечно будни поток успорио ходе,
Да би дивну песму слушао што више.
Лишће занесено шапутањем ветра
И песмом славуја трепери све више.

Машеја Д. Машејић (II)

Бишољ — Богословија

Наши најмлађи сарадници**Значај сарадње родитеља
и школе**

У много случајева чујемо да родитељи већине ученика стоје у тјесној вези са професорима због своје дјеце, односно због њихова неуспјеха у школи. Није увијек само дијете криво због неуспјеха. Наиме, кад је дијете већ „пало“, родитељ се тек онда пожури у школу да га оправда. Наравно, родитељ оштријим тоном насрне на професора, убјеђујући га да је дијете марљиво, мирно и слично. Из свега овога се не развија мржња само између родитеља и професора, већ и самог дјетета; он постаје строжији према њему што има за посљедицу потпуни неуспјех дјетета у школи.

Из овога видимо колику сарадњу имају родитељи и васпитачи њихове дјеце — професори. Али исто ћемо чути од самих родитеља како оправдавају себе тиме, да су преоптерећени другим пословима који су важнији од свега. Ово и јест лоша страна свих оних који овако мисле и раде, и наравно, да им дјеца никад неће имати пуног успјеха у школи. Наиме, ако их не могу надзирати код професора, наравно да не могу ни код куће. Родитељ мора да нађе времена и за то, јер му је најсветија дужност да пружи држави и друштву што спремније чланове. Значи, ако хоћемо да нам дјеца имају успјеха у школи, обавезно је да су родитељи у сарадњи са професорима, добијају обавјештења о дјетету, о његову успјеху и сл. Очигледно је, да професор неће пазити појединца као таквог већ даје савјете и поуке опћенито — свима. Овај савјет су професори дужни дати једном, а и више пута, ако то ђаци прате будним оком. Већина ђака то олако схвата и не слуша шта професор

говори, забављајући се сасвим десетим послом.

Шта можемо очекивати од овакве дјеце?

Још ако немају строгог надзора код куће, онда поготову скрећу кривим путем.

Разумљиво је да ће и професори према њима морати да буду строжији. — Све ове чињенице изискују старање и обраћање што више пажње на дјецу која се школују. Ако она напредују и иду правим путем, иде и цијела будућност.

Илија Мисовић (IV)

Сарајево — Мушка грађанска школа

Мајчине руке

— превод с немачког —

Имали смо да пишемо школски задатак о мајчиним рукама. Учитељ нам ништа више није рекао, није нам давао упуте, само нас је упозорио на мајчин рад.

Задатак девојчета из Тобла прочитао нам је учитељ.

Она је писала о мајчиним рукама: „Једном руком мајка прави маслац, другом крпи очев капут, другом држи библију на крилу, другом кува, другом ми плете косу пре него што поћем у школу.“

„Другом, другом“ — рече учитељ смешећи се. Ми смо се церекали. — „Али девојко, да није можда тво-

је мајка стонога? Толико руку! Колико руку заправо?"

„Две“, одговори девојче мирно, „за оца; садморо нас је деце па за свако по две — то је већ четрнаест руку. Кухиња, стаје и поље — за све то опет по две — то је шест руку за Господа Бога када му се моли. То је свега двадесет и шест руку једне мајке.“

Ми се више нисмо церекали. Учитељу је прошао смех. „Девојче из Тобла“, рече он озбиљно, „ако је све то тако, онда ће добри Бог једном само за твоју мајку имати две руке, две милостиве руке пуне благослова. А ти, ти си написала најбољи задатак. Имаш одличну оцену.“

Љубица Росић (IIIa)

Вршац — Грађанска школа

Добар син

Кад се врати из школе
млади ђачић Миша,
к'о из кабла падаше
крупна, бујна киша.

Његов отац ковач је,
име му је Стева;
руке су му гараве
и пуне жуљева.

Бежећ' тако од кише,
склони се под врата:
виде оца уморног
од тешког заната.

„О, како је уморан!“
мислио је Миша;
„Озептће ми тата мој;
баш је хладна киша!“

Мислећ' тако одмах је
отрчао кући:
носи тати огртач
тату ће обући.

Пример овај разнет је
целим нашим селом,
како треба захвалност
показати делом.

Мнодраг Стојић (IIIб)

Вршац — Гимназија

Љубав према мајци

— превод с немачког —

Било је то последњег американско-француског рата. Ратни бродови зараћених земаља стајашу једни наспрам других са сигналом: „Спремни на борбу!“ Одједном скочи са једног американског брода неки млади морнар у море. Сви су га сматрали бегунцем и чим су га ухватили, лишили су га слободе и ставили пред ратни суд.

„Зашто си тако кукавички скочио са брода?“ — запита га судија.

„Скочио сам са брода, да“ — одговори младић, „али не као кукавица. Моја јакна ми је пала у море,

а у њој се налази слика моје мајке. Ја сам мајци обећао да ћу њену слику стално носити на срцу ма где био. То сам јој ја обећао чврсто и од срца и зато сам морао да извадим слику из мора.“

Млади јунак, зар не? Мајчина слика, светог ли, драгоценог предмета за дете! Носити слику мајке не само на грудима већ и у срцу — коликој деци било је то у тескобним и мучним часовима живота заштита и спас!

Јозефина Врбас (IV)

Вршац — Грађанска школа

Матура

Матура! Неки незаинтересовани човек ће рећи: „Матура то је испит у почетку јуна.“ Ех! сувише је то мало речено и много, много изостављено. „Матура“, та реч је свима на устима у разреду, о професорима да не говорим. Чим нешто не знамо (а то се често дешава) одмах почиње: „Па шта ви мислите, са таквим знањем на матуру! Што не учите?“ — и тако даље и тако даље. А ми седимо, уздишемо и мислимо, ко је њу измислио, и зашто је измислио! Али шта ћеш постоји матура!

Свуда је она! Знате да је јутарњи сан најслађи и ето сањам ја како се налазим на Хавајима, ноћ, месецина, гитаре и сто чуда! Кад оно буди ме мама: „Устај Лаља! Понови историју, нема много до матуре!“ Оду гитаре и Хавај а место њих, Немања, Карловачки мир, реформација, сеобе, Турци и дугачак низ година! Понављај све од почетка јер је... матура.

Дођем после подне код другарице, гледам, трљам очи, седи Мила и учи глаголе, а кад ме је видеела каже: „Знаш овај! Учим, па матура ће скоро!“ Одем до друге, видим кроз про-

зор како седи пред географском картом и шапуће нешто. Нисам ни ушла већ кренем до треће. На путу сретнем једну ученицу из мог разреда, а она ни пет ни шест већ: „Кажи, где могу да добијем потсетник из српског, треба ми за матуру.“ Ја је погледам и кажем нешто слично томе да нисам чула и одем размишљајући о тој „матуроманији“. Кад сам стигла код другарице видим је како седи са неком свешчицом. Она ми се обрадовала и рече: „Сјајно што си дошла, идемо на корзо.“ И ја се обрадовах да постоји једна која не говори о матури, кад оно као гром из ведре неба: „Само да решим тај задатак из алгебре, знаш, може да са деси да на матури...“ Нисам је даље слушала већ отишла кући, скинула све филмске глумице, склонила песмарице, отворила историју и баш кад сам сама себи објашњавала како је Самуило 1014 године пресвиснуо од муке, уђе моја мама и видевши како учим рече: „Чуда ствара матура.“ Истина је није то лака ствар! Није шала, матура!

Јелисавета Крамарев (IV)

Вршац — Гимназија

Ђачки рај

Наступиће лето
Школи биће крај,
За свакога ђака
То је прави рај.

Све ће бити живље
Лепше сунца сјај,
За свакога ђака
То је прави рај

Већ се жита жању
Прошао је мај,
За свакога ђака
То је прави рај.

Јојин Живана (Ia)

Вршац — Грађанска школа

Његов живот

Рано ујутру док су певци објављивали нов дан, ишао је он погнуте главе са осталим људима да тражи посла. Ни на кога није обраћао пажњу. У себи је видео цео свој живот. Полако му се ређала сва прошлост. Од малена је био такав, јер је син сиромашних родитеља. Његов отац је био благ и добар рударски радник, мајка — зла маћеха и стално га је тукла, док га је добри отац бранио. Ускоро му умре отац, а зла маћеха се преуда. Почела га је терати да ради тешке послове. После многих претња најурила га је из рођеног дома. Сиромашак се упустио у фабрици. Године су пролазиле. Оженио се, добио два сина.

Но изненада отпустили су га из службе зато што је тражио већу надницу. Жена му се разболела од туберкулозе... Ако не нађе посла истераће га из стана, јер два месеца није платио кирију... У том се трже. Стигао је пред канцеларију једне од многобројних фабрика. Улази. Полако, корак по корак, као да се плаши да не наруши мир. У полутамном ходнику чекао је дуго.

Кад је из канцеларије изишао, у његовим ушима брујале су речи директора, који му је казао:

...„Нема више места!“...

— — —

Враћао се дубоко у ноћ. Свуда по периферији тишина. Једино се у даљини чуо лавез паса...

— „Нема више посла!“... — шапутао је у себи. Најзад, стигне кући. Мала кућица. У дну сутерен. Влага и задах допиру одатле. Тамо је његов стан. Улази. На једном сандуку лежи једна жена мучног и испијеног лица. Чим је ушао спазио је у куту на простирци за под де-

цу. Спавала су мирним детињим сном. Он се на њих осмехну и као да се плашио да их не пробуди, полако, на прстима, приђе сандуку где је лежала жена. Она отвори очи и полако прошапта:

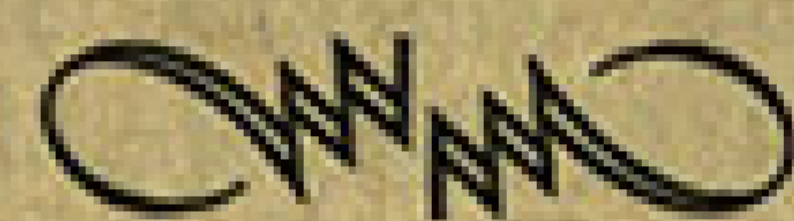
— „Јеси ли добио?...“

Он се осмехну. А затим, погледавши децу која су се у сну смешила, рече:

— „Јесам!...“

Боривој В. Ђорђевић (II)

Београд — VII м. гимназија

Река

Широка река тиха
полако мирно тече.
На њој се чамац њиха,
цео дан — цело вече.

Сплавови, беле лађе,
по њој лагано плове,
а кад сунце зађе,
рибари рибу лове.

Кад се умири река,
шкољке обалом леже,
сломљена дрва нека
трава и блато веже.

А река даље тече
мирно као и јуче.
Рибар и ово вече
из воде мрежу вуче

Боривој В. Ђорђевић (III)

Београд — VII мушка гимназија

Кад бих имала чаробан штапић

Како бих била срећна кад бих имала чаробан штапић!

Ево шта бих учинила кад бих га имала. Прво бих створила један диван дворац сав од злата, а у том дворцу да ја срећно владам целим светом. Моје дворкиње да су виле које ме морају слушати. Ја никада не бих ратовала, него бих са свима живела у миру. Помагала бих сиротињу и волела је исто тако као и оне најбогатије великаше. Нико никога не би смео убијати ни красти. А сав народ био би ми за то захвалан.

Тако сам ја маштала, али наједанпут се тргнем и видим да нема ни оног лепог дворца, ни чаробног штапића и да се налазим у својој соби. Ово је заиста било лепо маштање, али, нажалост, неостварљиво. О, камо среће да се то ипак оствари па ма ја никад ни у сну не била царица!

Радмила Сучевић (Ia)

Вршац — Гимназија

Пролеће у мојој башти

Дивно је погледати моју башту у пролеће. То вам је прави рај.

При улазу у саму башту налазе се два велика ораха која праве дебео хлад, који искоришћујемо највише моја браћа и ја певајући и свирајући уз гитару. Мало подаље налази се „шпалир“ плодног дрвећа које је сада расцветано. Ти цветови ће се касније претворити у плод који нас наслађује. Около

стабала налази се најпре различито цвеће, а затим скоро посађена поврће. Често одлазим у своју башту када се наљутим или када нисам знала добро своју задаћу, иако се то ретко дешава. Она ми поново враћа веселост и љубав према књижи. Лепо је седети у њој и проводити време. Узмем књигу и седнем поред ђурђевка или зумбула и дишем пријатан мирис. То бива и уз пратњу музике, ако се појави који славуј; ако не, свакидашња музика су ми врапци. Највише волим да одем у башту ујутру при изласку сунца. Мени је то прави рај. А увече при заласку сунца ја удем и да сам јој захвална на гостопримству. Одлазим са кантицом воде и напајам биљчице које су ме преко дана услужиле својим мирисом.

Никада нећу заборавити своју башту у којој проводим своје детињство.

Ивонка Тимошијевић (Ia)

Вршац — Гимназија

Славуј

Долетео мали славуј
из далеког краја,
те стаде певати
песме лепог маја.

„Ала лепо пева!“
чудили се ђаци
„тако лепо пева
да нам срце краси“.

Дошла позна јесен.
„Спремај се славују,
јер не можеш остат
у нашем крају.“

Одлетео славуј,
ал' ће опет доћи
да настави песму
о пролећној ноћи.

Драгиша Милић (Iв)

Вршац — Гимназија

ПРЕГЛЕД

КЊИЖЕВНОСТ

Stevan Jakovljević: „Smena generacija“

Posle proslavljene »Srpske trilogije« g. St. Jakovljević nam je ovih dana dao i svoje najnovije delo: »Smena generacija«. Interesovanje je bilo opšte i svi su očekivali da će i »Smena generacija« biti ako ne bolja, ono barem jednaka »Srpskoj trilogiji«. Ali očekivanja se nisu ispunila, u poredjenju sa »Srpskom trilogijom«.

Mnogo što šta nas je razočaralo u »Smeni generacija«. Stil je isti, rečitost ista, pisac isti, ali nigde nema onog veličanstvenog duha, onog netendencioznog realizma, ni one epske snage »Srpske trilogije«.

Najviše nam nije jasno, zašto g. Jakovljević i ovu knjigu nije pisao svojim kritičkim merilom i svojom tačnošću stvari, nego je s. bi dopustio i mnoge netačnosti?

S estetske i čisto književne tačke gledišta delo je dobro, ali kao što smo već naglasili u pogledu ostalih uslova da jedno delo bude na visini »Smena generacija« ne zadovoljava potpuno. P. D. VII

Živko Milićević: „Zapisi o srpskoj zemlji“

Književnik, kritičar i urednik »Politike« g. Ž. Milićević štampao je u izdanju Državne štamparije svoju najnoviju zbirku utisaka sa puta po istočnim i primorskim srpskim zemljama. Posle svojih uspešnih putopisa iz Južne Srbije »Od Ohrida do Sandžaka«, i »U postojbini naših kopaničara i zografa« i »Zapisi o srpskoj zemlji« ne izostaju iza prva dva. Zanimljivo, realno i s dobrim poznavanjem stvari, pisac daje u zgodnim vremenskim paralelama, kratke opaske iz života istočnih srpskih krajeva i gradova srpskog Jadrana.

Vrlo ukusno opremljeni »Zapisi o srpskoj zemlji« su koristan prilog našoj savremenoj putopisnoj literaturi. B. B. VII

Aldos Haksli: „Kontrapunkt života“

U izdanju Srpske književne zadruge izašao je prevod romana »Kontrapunkt života« savremenog engleskog književnika Aldosa Hakslija. Slikajući plastično život današnjih intelektualaca, Haksli nam se istovremeno pretstavlja i kao dobar znalac nauke, umetnosti, politike i dr.

Glavne ličnosti »Kontrapunkta života« su savremeni intelektualci Filip Kvorsl, nesposoban fizički još od detinjstva, povlači se iz hučnog svakodnevnog života u samoga sebe i tako odvojen filozofira. Njegovi pogledi na život su kritički. Dostojnim poštovanja smatra

jedino razum i slobodu svoga duha. Rampion, moralista, bori se protiv društvenog zla, iako ne vidi put konačnom spasenju. Spendrel, još od mladosti razočaran u život, pada sve više u očajanje i porok i najzad ubija. Iliž, asistent naučnika lorda Tantamaunta, mrzi bogate, buni se protiv nerada i besciljnog traćenja života, vodi borbu protiv »fašiste« Veblija, ali je kukavica. To iskorišćuje Spendrel i kada mu Iliž dolazi srećan što je rasturio jedan zbor »fašiste« Veplija, nagovara ga da ubiju Veblija. Iliž pristaje, ali posle izvršenog ubistva, preneražen svojim postupkom, osećajući da i pored socijalne razlike ubistvo nema opravdanja, kukavički se ponaša i gubi vlast nad samim sobom. Tu je i moderni »hohštapler« novinar Berlap, čovek bez ikakvog osećanja morala, poštenja i istine.

Uopšte uzevši, roman živopisno prikazuje negativne strane današnjeg života, ali ne pruža jasan put za lečenje toga. Opažanja su stvarna, opšta za sve intelektualce, sa nešto malo crta, specijalno engleskih. Dobar stil, umetnička vrednost i poznavanje života čine ovu knjigu korisnom i zanimljivom. D. M. P.

Beogradska „Zora“ — 9 broj

Martovski broj ovog čisto literarnog srednjoškolskog časopisa doneo je, pored originalnih proznih i pesničkih radova, i nekoliko članaka, kojima je njihova kratkoća dala karakter prikaza, o Škerliću, Šantiću i dr.

Takav je na prvom mestu uvodni članak g. Živomira Mladenovića: »Škerlićeve reči omladini«. Autor je vrlo dobro zapazio najbolje mesto velikog dela srednjoškolske omladine i izabrao je takvu temu kojom bi doprineo lečenju te omladinske bolesti; a pokušaj je utoliko uspešiji, što je vezan za jednoga od najvećih autoriteta naše predratne i posleratne omladine, za ličnost omladinca, Jovana Škerlića. G. Mladenović naročito podvlači da omladina bez ideala mnogo ne vredi, »jer iluzije čine cenu i draž našega opstanka, sve što je veliko učinjeno, stvorili su ljudi, koji su daleko gledali; bez ideala život je prazan, a srce suvo« (Škerlić). Ove istinite reči imaju danas isti značaj, koje su imale pre tri i po decenije. Ravnodušnost i neaktivnost — negativni atributi naše omladine s početka ovoga stoleća — iščezle su Škerlićevom pojavom, i evo sada opet čvrsto se vezale uz nas. Duh velikoga Škerlića, koji je preporodio uspavane generacije, potreban nam je i danas isto toliko, da i našoj epohi da odredjeni pravac stremljenju kao što je to učinio u prošlosti.

»Vizija slobode Alekse Šantića« od B. Kneževića (VII) koncizna ali jezgrovita i lepo na-

pisana mala studija, pokazuje vrlo dodro poznavanje ovog našeg pesnika prvoga ranga. Izlaganje je isprepletano čitavim nizom pesnikovih stihova, koji ne samo da sleduju kao lepa ilustracija autorovih zaključaka, nego i spontano pridobijaju čitaoca i nesvesno ga ubedjuju u istinitost izloženih činjenica

Pregled posleratnih pravaca u književnosti, uzroke njihova postanka, glavne karakteristike u vezi sa najmarkantnijim pretstavnicima iz svetske i naše književnosti dali su B. Stranjaković (VII) i V. Žikić, (VI) u člancima: „Od dadaizma preko nadrealizma do socijalne književnosti.“

Od originalnih radova naročito se ističu pesme „Nada“ A. Mišića, (VIII) lepotom izražavanja i „Jesen“ M. Lilerove (V) svojim plastičnim opisima i lepim pojedinostima. Prozni radovi sa socijalnim motivima preterali su u prikazivanju, osobito u crtanju karaktera Huse Hadžića (Sa Drine“ — M. Marković VII). Lepu pohvalu zaslužuju mlađe kolege-nice, koji pokazuju mnogo interesovanja i aktivnosti i istupaju sa dosta dobrim radovima.

Na kraju lista uredništvo je dalo jedan članak u kome podvlači još jedanput pravi cilj svoga lista: „Da srednjoškolcima pruži priliku da se uvežbaju, da upotpunjavaju i bogate svoje znanje i da razvijaju ambiciju u korisnom radu i dobrom smislu na polju čiste i prave književnosti.“

† osta Dudić (V)

„Srpski književni glasnik“

Pod uredništvom Radoja Kneževića i Bože Kovačevića, „Srpski književni glasnik“, oslobođen eminentnih „naprednih“ pisaca i pisaca po narudžbini, na putu je da postane jedan od naših najboljih knjiž. časopisa. Naročito je bogat priložima poslednji broj od 16 apr. Tu pre svega opet vidimo uglednog književnog kritičara g. Bogdana Popovića, čiji prilozi su u poslednje vreme retki ali dragoceni. G. Popović piše o osobinama engleskog naroda. To su uglavnom: „velika ljubav Engleza prema slobodi, jer bez slobode nema ni ljudskog dostojanstva, originalnosti u mišljenju, ni viših moralnih i intelektualnih kvaliteta.“ Druga osobina je patriotizam Engleza, koji se ogleda u njihovoj spremnosti da uvek prinesu žrtvu otadžbini i celini. I kao treću osobinu, g. Popović smatra „priznavanje jednakih prava svakom članu zajednice“.

Pored g. Popovića, priloge su dali N. Bartulović, I. Samokovlija, V. Stanimirović, B. Miljković, S. Stojanović, Isidora Sekulić, d-r M. Milojević, Ž. Balugdžić, S. Popović, Jela Spiridonović-Savić, B. Veljković, d-r M. Savković, Z. Mišić i najzad beleške B. Kovačević, R. Knežević i Ž. Jovanović.

A. P. VII

СРЕДЊОШКОЛСКИ ЖИВОТ

Живот и рад средњошколаца — питомца Бачког дома Краља Александра I у Скопљу.

Средњошколска омладина, углавном јужносрбијанског порекла, национално предиспонирана, амбициозна, радна и истрајна гаји у овој просветно-васпитној установи свој национални дух на бази југословенске мисли, а своје формирајуће социјалне идеје на бази правне једнакости, слоге, узајамног помагања, алтруистичког рада, љубави и етичког живота.

Без претеривања, овим свестраним радом, универзалним васпитањем, вољним делањем, заинтересованашћу и научним прогресом омладинаца-средњошколаца - питомца Дом постиже поступно и сигурно свој постављени циљ: Национално-просветно васпитање и економску помоћ сиромашним Јужносрбијанцима, амбициозним младићима.

Удобност у оделу, стану, храни, школском материјалу и другом, велика и првокласна библиотека, соколско друштво „Скопље III“ са циљем физичког и националног развића својих припадника, литер. дружина „Григорије Божовић“ са циљем културно-просветног васпитања, уређење, слога и узајамна љубав, као и многе друге мање или веће бенефиције пружају леп терен питомцима Дома за прогресиван рад на пољу науке,

уметности, социјалног и националног васпитања, физичког развића и опште културе.

Већина овдашњих омладинаца у Дому су питомци Министарства просвете, Банске управе, а и самог интерната, синови сиромашних родитеља, бораца за ослобођење и уједињење, који осећају преку потребу озбиљног рада на свом свестраном интелектуалном усавршавању, јер увиђају да не само њихова индивидуална егзистенција првенствено зависи од садањег њиховог делања, већ да се стварањем просветних, научних, социјалних, политичких и општекултурних радника, у које се изграђују, подиже и ниво општег националног и социјалног колектива.

Отуда толико пожртвованих потхвата, толико лепих жеља за радом, правдом и истином, добрих и корисних идеја, толике озбиљне предузимљивости, па према томе неравно, и осетног прогреса.

За што потпуније развиће писатељских способности и критичког духа, поред литерарне дружине при гимназији, постоји и код нас једна, која успешно спроводи, ма да се појавио моментално застој, своје идеолошке принципијелне методе успешног делања. Уосталом, о детаљнијем, подробнијем раду овдашње литерарне дружине „Григорије Божовић“, о узроку застоја

о резултатима досадашњег рада говорићемо, доцније, кад се тим питањем будемо нарочито позабавили. Поред овог чисто интерног локалног интелектуалног рада, питомци сарађују и по часописима, па и у „Новом средњошколцу“.

За физичко развиће, за национално поткрепљивање и подизање у југословенском духу на бази братства, једнакости, слободе и слоге служи веома корисно соколско друштво „Скопље III“ у нашем Дому, које жање сваке године видне успехе свог истрајног и напорног соколског рада на соколском пољу по соколској идеологији. То у многоме доприноси јачању другарских веза, ширењу и укоренјивању дружељубља, братства и хуманих принципа алтруистичког свестраног делања.

Ради ширења идеје једнакости и код синова виших друштвених сталежа, материјално обезбеђенијих, ради озбиљнијег схватања дужности и ради јачања ширег дружељубља без обзира на порекло, економско стање, веру и сталеж, ова установа прима поред државних стипендиста, још и синове материјално боље стојећих људи.

Циљ се остварује, јер се скоро никакве разлике и не примећују, нити се, пак, осећају у међусобном другарском општењу.

Спровођење дисциплине, стварање терена за повољан рад, згодна помоћна методна средства и фактори у педагошком раду, све то доприноси развоју индивидуалне свести питомаца за социјални колектив.

Овде се ученику средњошколцу још у почетку његовог интелектуалног развоја, чим му се пружи могућност критике, самокритике и познавања добра и зла, дају основни објективни појмови, али без вршења сугестивних утицаја, које сам развија и формира, а теше и глача тек доцније искуством и донекле дејством социјалне средине.

Главно је да питомац излази из средње школе са извесним разрађеним појмовима, али свакако, у корисном правцу и по друштво и државу и улази у живот отвореним очима, будно и опрезно, да не би склизнуо и стрмоглавио се низ врлетну животну стазу.

То је циљ установе, то је циљ јединке, а интерес друштва и државе.

Миомир М. Мишић (VIIб)

Овогодишња делатност земунског средњошколца у својим удружењима...

Земунска гимназија, приличне старости, обзиром на остале сремачке средње школе, успела је да пружи својим ученицима већину културно-просветно-националних клубова, у којима се од постанка па до данас развио леп интерес и активност у раду. Огледајући се у свим врстама сарадњи, дискусија и мишљења, уметничког, научног и осталог ранга, успео је земунски средњо-

школац да крајем сваке године поносно гледа плодове свога рада, те уживајући у њима, добијао је потстреке за идуће године.

Друштва: Подмладак Аеро-клуба Јадранска стража, Црвени крст, Феријални савез и литерарно удружење „Бранко Радичевић“ може се рећи да настављају започета дела проштих генерација, али са каквим успехом, то је знак питања. За разлику од осталих година, треба истаћи, чак и подвући, чамотињу и летаргију, која је обузела, за дивно чудо, скоро све клубове без већих разлика.

Подмладак Јадранске страже, под надзором г-ђе професорке Јелице Перичић, има право да носи у својој активности и аспирацијама жељених успеха, прво место, ма да ни оно није у оном проценту, какав смо навигли да буде. Свој раније постављени програм рада вршило је ово удружење на челу са претседником кол. Оземецом Ал., и прилично послушном управом, са пуно љубави. Пропагандним приредбама, скромном књижном и разним часописима су улили интерес скоро већини ученика-ца, за живот и прилике нашег Јадрана. Овај клуб има у изгледу отварање једне репрезентативне изложбе. Да ли ће и ово испунити, ... видећемо?

Подмладак Аеро-клуба је ове године у декаденцији. Некадањи елани су се угасили, јер се, бар тако изгледа, угасила „звезда водиља“, која се више неће појавити Улажу, бар тако ми се чини, последње трзаје, али ... без икаквог резултата. Вероватно да се неће ни постићи, јер је крај године ту.

Што се тиче пак Феријалног савеза, који постоји заједно са управом, али само на хартији, „повластице у вожњи“ су побудиле слаб интерес у нашим редовима.

У сличном се обиму састоји и рад Подмлатка Црвеног крста, који има слабо постављене, како и планове за рад, тако и разредне управе. Овде се мора подвући и само неинтересовање чланова, који и најмање прилоге личне имовине, бацају, како они кажу: „на корисне стварчице ...“

И, најзад, литерарни клуб „Бранко Радичевић“. Постоји 15 година, а овогодишњим радом чини круну нерада.

Интересантна је појава оволике оронлости овога клуба. Он, који је обдржаван од свог постанка стално на широким духовним концепцијама, дочекао је да га видимо на штакама, испијеног, који проси за радове, макар и без садржаја, а камоли са уметничком висином, не би ли одржао коју седницу. А, и онда, када закаже какву седницу, »разумна савест и свест« његових чланова, а нарочито матураната, води их на биоскопска матинеа, предигре разних утакмица или остало, за које „они“ сматрају да је много корисније.

Приговарају: да немају шта да чују од вредности на тим састанцима. Ово је до-

некле и тачно, јер и не могу чути, када се време не користи за његово подизање, подизање литерарне класе, већ се користи опет на „корисније ствари...“ Када би се заједнички уложила снага, стојимо у уверењу многи, да би се тада добио и садржај тих састанака.

На челу управе стоји кол. Николић Славиша, коме и поред свих настојања, не успева да извуче свој „брод“ из блата и муља, у који се заглибио. Надзорни наставници српско-хрватског језика у споразуму са г. Директором прегледају радове и воде прилежну бригу о клубу, али на крају све остаје без жељеног успеха. Осредња књижница којом располаже клуб, гомила слојеве прашине, јер служи само мањини читаоца-чланова, у којима се задржало још мало свеисти, док већини чланова она се чини непотребном.

Резимирајући све, после изложеног стања, ипак не знамо свему овоме наставку, шта је прави узрок, који се све више укоренује. Можда иза свега овога декора, прашњавих кулиса и слика, које претстављају овогодишњу нашу делатност, стоји неки закулисни живот и акција назадњачке врсте, која вешто кочи улагања наших напора. Ако га има, требало би га отстранити...

Вероватно да сличне појаве и овакво стање постоји и у неким другим гимназијама, које то не износе. Мислим да их увек треба истаћи, јер баш указивањима на њих, можемо успети да поведемо и свест наших „залуталих“ другова на праве путове, или бар донекле повратимо елане, које су имале наше претходне генерације.

А то је врло важно, да ли ће ови клубови постојати или не!!! Поред својих циљева, у таквим се клубовима наш средњошколац разграничава у пољима уметничког, националног, научног и опште комуникалног карактера, спремајући се, да кроз међусобну дискусију активно и сутра учествује у свим животним питањима, која ће се поставити пред њим, као интелектуалцем...

С. П. Марић

Рад бачке дружине „Чика Јова Змај“ при Државној мешовитој грађанској школи у Ади

Ова школа је отворена пре три године. Бачка дружина је основана ове школске године и треба унапред рећи да се цео рад кретао у циљу припремања материјала за рад у будућности, да би ученици видели како и у ком правцу треба да се креће рад у једној дружини. Одржана је досад свега једна седница, а у пројекту су још две. На тој седници прочитани су следећи радови: Фридман Дора, уч. III разреда, прочитала је свој светосавски темат: „Значај хемије за науку“. Протић Радојка, уч. III разреда, прочитала је свој рад из историје „Стеван Дечански“. Чичовачки Марија уч.

III разреда прочитала је своје две песме: „Пролеће“ и „Моје куче“. Милан Баковљев уч. II разреда прочитао је свој монолог: „Лала на војној вежби“. По својој обради сви су радови добри. Нарочито су се истакли радови Протићеве и песме Чичовачки Марије. Озбиљан је и рад Фридманове. У целокупном раду се највише истиче III разред и то нарочито ученице. Осећа се код многих ученика жеља да се истакну. Много је томе допринео и „Нови средњошколац“, који у овој школи стиче све више читалаца, а временом ће се, вероватно, појавити и радови ученика ове школе у њему.

При овој школи постоји и музичка секција (оркестар мандолина) који лепо напредује, и на крају године ће моћи да изведе неколико музичких тачака.

Рад бачке дружине у овој години није био обиман, као што се види. Али пред нама је будућност за коју имамо многе планове: оснивање књижнице, спортске секције и стрељачке секције. Пред нама је идућа година и надамо се да ће се онда много више радити и учинити. Не треба заборавити да је ова дружина млада — тек основана и да се о њеном раду не може критички говорити. М. П.

Пинг-понг првенство београдских школа

У току је пинг-понг такмичење скоро свих београдских и земунских средњих школа у VI мушкој гимназији. Све утакмице теку у највећем интересовању и узбуђењу. Има и радости и туге и нервозе. То се нарочито јасно види на лицима млађих такмичара, којима је ово први наступ на „зеленом“ пољу пред већим бројем гледалаца. Занимљиво је нарочито гледати сусрете неког већег и једног мањег такмичара. Публика је увек сва листом за мањег.

Такмичење се одржава у три учионице на три стола. Баци сами спроводе организацију и врше распоред игара, али ипак да би све утакмице протекле у највећем реду и да би све најзад остало у спортском духу, ту су увек наставници г-ца Радивојевић и г. Нушић.

Школе су подељене у две групе. У првој групи досад су одигране ове утакмице: IV гимн. — СТШ. 5:4, II гимн. — Руска гимн. 5:0, Т. А. Земун — VII 5:1, СТШ — Руска гимн. 5:3, Т. А. Земун — Руска гимн. 5:1, VIII гимн. — СТШ. 5:0 (пар форфе), IV гимн. — II гимн. 5:1.

II група: VI гимн. — VII гимн. 5:0, III гимн. — IX гимн. 5:1, V гимн. — Земунска гимн. 5:4, III — VII 5:0, Земунска гимн. — VI гимн. 5:3, V гимн. — IX гимн. 5:0, V гимн. — VII 5:2.

Такмичење се наставља.

Негослав Павловић (V)

Једна спортска приредба

После низа прошлогодишњих успеха вршачке гимназије на зеленом пољу, одиграна је, 14-IV-1940 у Белој Цркви, утакмица између белоцркванске и вршачке гимназије, која се завршила победом гостију (Вршачна) са резултатом од 2:1 (2:0). Утакмица је одржана по врло лепом времену и у пријатељском тону.

Прво полувреме пролази у далекој надмоћности гостију, који у 15', после једне зреле ситуације постижу вођство преко центарфора Диклића (VIIIб), који прецизним шутлом главом постиже ефективан гол. Игра се и даље развија у надмоћности гостију, док у 25' после слободног ударца Радосављевића (VIIIб), са неких 30 метара Диклић постиже и други гол, скренувши лопту главом у гол. Друго полувреме игра се више у пољу са више добрих ситуација од стране гостију, које не успевају да реализују. У 20', после продора Милунова, домаћи постижу почасни гол. Код гостију било би вредно истаћи игру халфлиније, а код домаћих голмана, који је домаће спасао од већег пораза. Овом се победом вршачка гимназија реванширала колегама из Беле Цркве на једином поразу прошлогодишње сезоне.

Божидар Пачкић (VIIIб)

Средњошколски шах у Београду

Упоредо са осталим средњошколским утакмицама које се ових дана одржавају у Београду, у току су и такмичења у шаху између репрезентација средњих школа. У овом такмичењу учествују свих девет београдских гимназија, затим Трговачка академија, Средњотехничка школа и Руска гимназија. Такмичења су организовали и воде их, под контролом наставника, сами средњошколци, односно одбор састављен од претставника шах-секција свих школа.

Досадашњи резултати су следећи:

I коло: II м. гимн.—V м. гимн. 5:1, I—IX 5:1, III—VII 5:1, Трг. акад.—VIII 4:1, VI—СТШ. 5:1 и Руска гимн.—IV 5:1.

II коло: II—VI 3:2, I—Т. А. 4:2, III—СТШ. 5:1, VII—V 3:3, IX—IV 5:1 и Руска—VII 4:1.

III коло: II—III 4:2, I—IV 6:0, VI—VIII 5:1, Т. А.—V 5:1, IX—VII 4:1, Руска—СТШ. 6:0.

После III кола у вођству су: Руска гимназија са 15¹/₂, I гимн. 15, II и VI гимн. 12¹/₂, III гимн. 12 поена. Остале школе: Трговачка академија 11¹/₂, IX гимн. 10¹/₂, VIII гимн. 5¹/₂, V гимн. 5, VII г. мн. 4, СТШ и IV гимн. по 2 поена.

На овим такмичењима учествује велики број талентованих младих шахиста-средњошколаца, од којих неки играју значајну улогу у престоничким шаховским клубови-

ма (прваци три прворазредна клуба су средњошколци, од којих је Светозар Глигорић I мушка, двоструки првак Београда и шаховски мајстор). Узевши у обзир све то, добар квалитет партија, као и чињеницу да југословенски шах ужива високи реономе у свету, не би било ни мало претерано ако би се тврдило да југословенски средњошколци, а нарочито београдски спадају међу најбоље у целој Европи.

Иначе, шах узима све више маха међу београдском омладином. Оснивају се шах секције по школама, одржавају се многобројни турнири, на којима учествује све већи број љубитеља шаха. Заиста би било веома корисно, ако би ова лепа, прастара „краљевска игра“ — која услед дубине и лепоте својих идеја има и сувише уметничких елемената, да би била само игра и разонода — ако би она ускоро сасвим заменила покер, санс и билијар од чега још увек пати изванредан део средњошколаца.

Михаило Марковић (VII₂)

Prvenstvo srednjoškolaca u lakoj atletici

Sportsko takmičenje beogradskih srednjih škola je u punom jeku. Pored fudbalskog i ping-pong prvenstva koja su u toku, 25 aprila održano je na igralištu „Jugoslavije“ lakoatletско првенство свих београдских и земунских средњих школа. Два дана раније одржана су излучна такмичења 240 средњошколаца, тако да су у финале у свакој дисциплини ушли по шест најбољих. Они су данас бранили полетно и ватрено — уз бућну помоћ навijaчких хорова својих гимназија — боје својих школа и својих другова.

Pod nadzorom својих наставника, познатог sportiste g Nušića i g-ce Radivojević, сами средњошколски функционери врло лепо су организовали цело такмичење, тако да су и такмичари и публика (око 500 средњошколаца) били потпуно задовољни.

Što se tiče rezultata, они су више него одлични. Kad se има u vidu да средњошколци немају ни времена ни услова за тренинг, онда су успеси Marića (II мушка гимназија) у кугли 16.04 m. (нови београдски juniorski rekord) или Jovanovića (Z. Trg Akad.) у трчању на 100 m. 11.1 sek. више него одлични. Ništa manji nisu успеси осталих, који су још једном доказали таленат југословенске омладине у свим областима људске делатности. Tehnički rezultati:

100 metara;

- 1) Jovanović (T. A. Zemun) 11.1 s.
- 2) Čuturilo VII gimn. 11.5 s.
- 3) Bajić VII gimn. 11.5 s.
- 4) Bujnicki S. T. Š. 11.8 s.

300 metara;

- 1) Čuturilo VI gimn. 39.5 s.
- 2) Dobrović VIII gimn. 39.6 s.
- 3) Jovanović T. A. Zemun 40.3 s.
- 4) Jurum VI gimn.

1000 metara;

- 1) Dobrović VIII gimn. 2:48.5 m.
- 2) Mičić Zem. gimn. 2:54.0 m.
- 3) Vuković VII gimn. 2:57.4 m.

štafeta 4×100 metara

- 1) III muška gimnazija 46.6 s.
- 2) VII muška gimnazija 48.6 s.
- 3) VI muška gimnazija 48.8 s.
- 4) Zemunska gimnazija

Skok u vis;

- 1) Borčić VII gimn. 1.60 m.
- 2) Milanković II gimn. 1.55 m.
- 3) Putniković Zem. gimn. 1.55 m.
- 4) Jurum VI gimn. 1.50 m.

Skok u dalj;

- 1) Popović III gimn. 5.94 m. (u predtakmičenju 6.25 m.)
- 2) Boranijašević III gimn. 5.88 m.
- 3) Đurđević Zem. gimn. 5.82 m.
- 4) Mitrohin Rus. gimn.

Skok s motkom;

- 1) Tupanjanin III gimn. 2.90 m.
- 2) Nikolić VI gimn. 2.80 m.
- 3) Dugonjić Zem. gimn. 2.70 m.
- 4) Ivošević Zem. gimn.

Troskok;

- 1) Skekić III gimn. 12.59 m.
- 2) Boranijašević III gimn. 12.20 m.
- 3) Janković VIII gimn. 12.07 m.

- 4) Todorović VII gimn. 11.97 m.

Kugla;

- 1) Marić II gimn. 16.04 m. (novi srednjoškolski i juniorski rekord)
- 2) Boreli IX gimn. 14.72 m
- 3) Ščetinin Rus. gimn. 14.38 m.
- 4) Popović VII gimn. 13.23 m.

Diskos:

- 1) Ščetinin Rus. gimn. 45.09 m.
- 2) Marković VII gimn. 39.20 m.
- 3) Nazimov Rus. gimn. 34.21 m.
- 4) Boreli IX gimn. 31.14 m.

Koplje (seniorsko);

- 1) Nazimov Rus. gimn. 45.81 m.
- 2) Marković VII gimn. 43.26 m.
- 3) Boreli IX gimn. 41.52 m.
- 4) Ščetinin Rus. gimn. 41.07 m.

Plasman škola:

1) VII muška gimnazija	103 boda
2) III muška gimnazija	88 "
3) Zemunska gimnazija	87 "
4) Ruska gimnazija	82 "
5) VI muška gimnazija	76 "
6) VIII muška gimnazija	75 "
7) IX muška gimnazija	44 "
8) Zemunska Trgovačka akad	39 "
9) II muška gimnazija	30 "
10) Srednja tehnička škola	19 "
11) V muška gimnazija	4 "

D. M. Pavlović (VII₂)

У шуми

Далеко од града и његових греха
заштићен од сунда сеном четинара
седим сам у шуми док ми срце паше,
јер га шуга мори — моја болест стара.

Далеко од града и од зловних људи
за тихом самоћом моје срце жуди,
јер шуга у њему у тишини клоне
изгубљена нада почне да се буди.

Изнад моје главе са високих грана
бруји шиха песма што је птице поје
у мени се буди изгубљена нада,
јер шуга напушта срце моје,

Стеван Черни (V)

Бихаћ — Гимназија

ЗАБАВНИ ДЕО

Испуњалка

1

1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										
13										
14										
15										
16										

II

Водоравно:

1) жен. име, 2) планина у Русији, 3) најмлађи певач, 4) појава на морској обали 5) град у Арабији, 6) мушко име, 7) муслимански пост, 8) филмски глумац, 9) држава у Африци, 10) град у Француској, 11) руска лука у Белом Мору, 12) филмска „краљица џунгле“, 13) птица грабљивица, 14) глумац у филму „Тарцан“, 15) наша пливачица, 16) мост (друкчије).

Усправно:

од I — II Наш писац, који је много путовао.

Момчило Ристин (IVa)

Пешровград — Мушка грађанска школа

Укрштене речи

	1	2	3	4	5	6	7	8
1								
2								
3								
4								
5								
6								

Водоравно: 1) планина у Азији, 2) Полуострво у Азији — 1 ликвиде сугласник, 3) лична заменица — нож, 4) ваљущи — коњ, 5) део прозора у множини — прва жена — 1 дентални сугласник, 6) en général на српском — свеза.

Усправно: 1) град у Кини, 2) висија у Азији — упитна заменица, 3) мама у падежу — 1 ликвиде сугласник — 1 палатални сугласник, 4) један немачки предлог — варошица у Бачкој — последње слово у азбуци, 5) физиономија — кретање по ваздуху, 6) узвик — чувени шахиста, 7) рупа у земљи — пакао, 8) пркос — показна заменица.

Илија Куршет (IIIв)

Вршац — Гимназија

Загонетна посетница

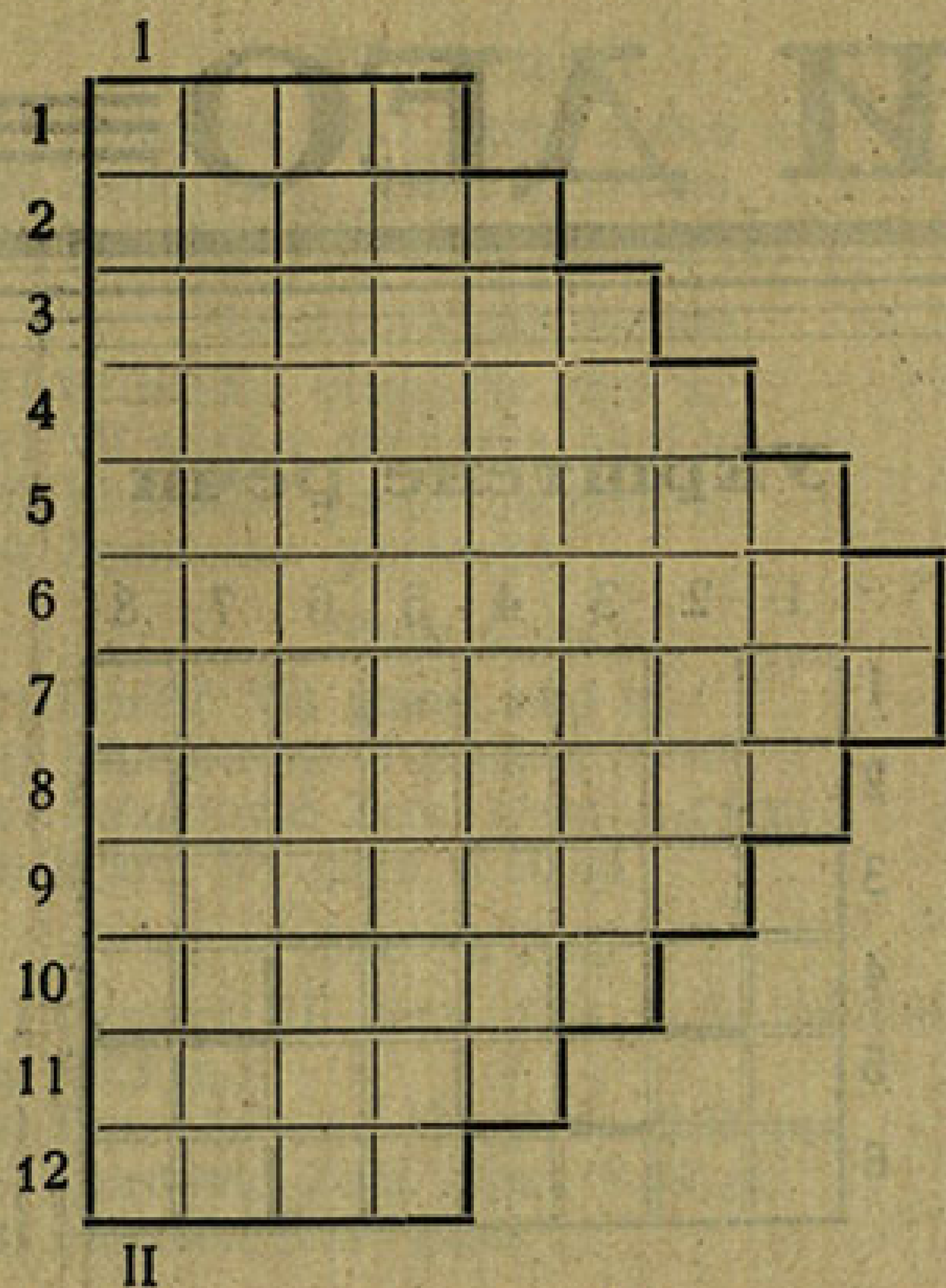
В. О. ЂОВАНИ

примаш

Које је право занимање овог господина?

Влашко Љ. Влашковић (V)

Београд — VII мушка гимназија

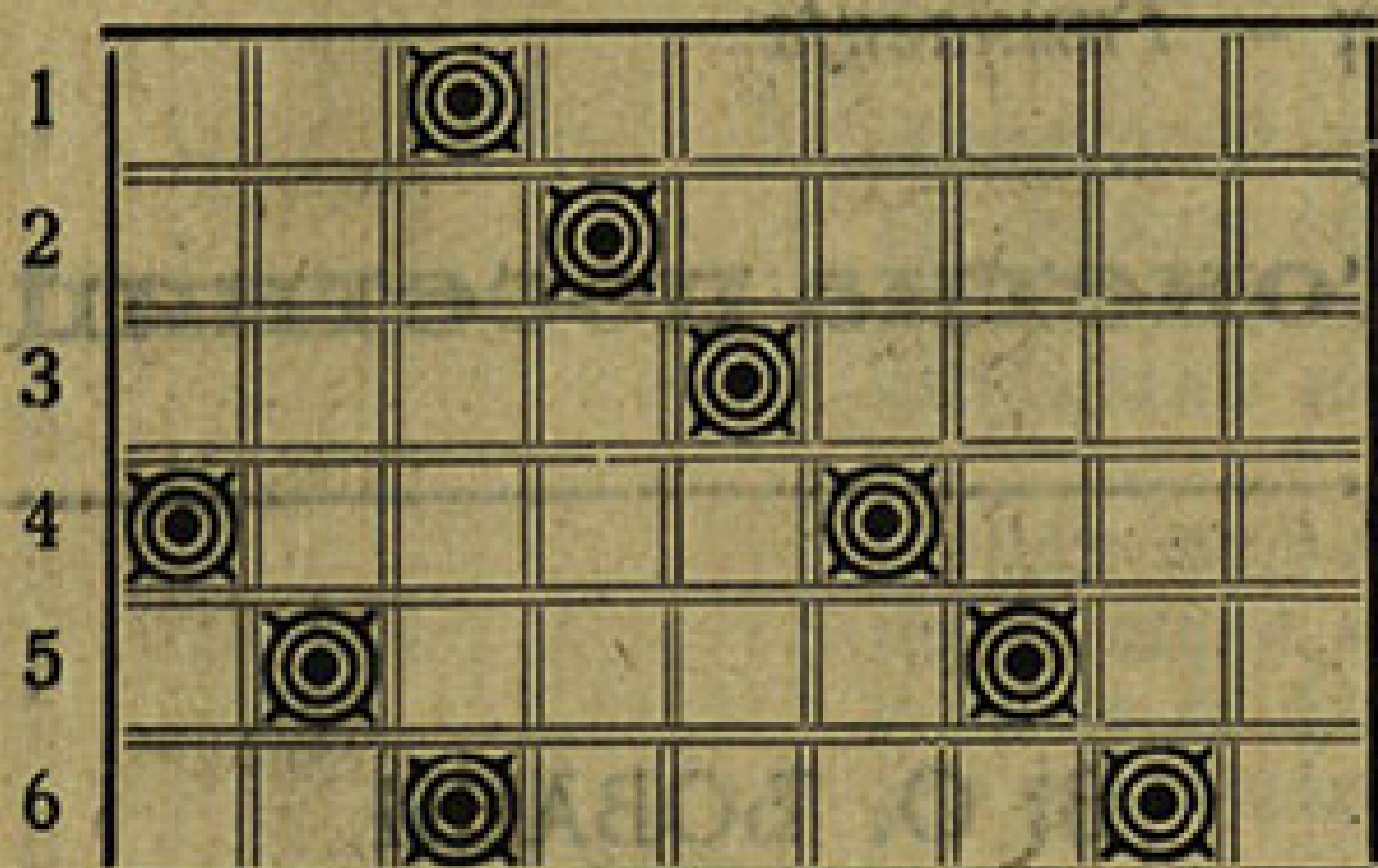
Водоравно: 1) прождрљив, 2) кухињска потреба, 3) запис на надгробним споменицима, 4) сарадник Вука Караџића, 5) острво, 6) напамет (нем.), 7) планина испод које извире Дунав, 8) богиња љубави, 9) варош у Дунавској бановини, 10) позната личност из једног шаљивог стрипа, 11) мушко име, 12) употребљава се за време излета.

Усправно: од I-II познати наш писац.

Љубимка С. Шанковић (VIa)

Краљево — Гимназија

Крижаљка

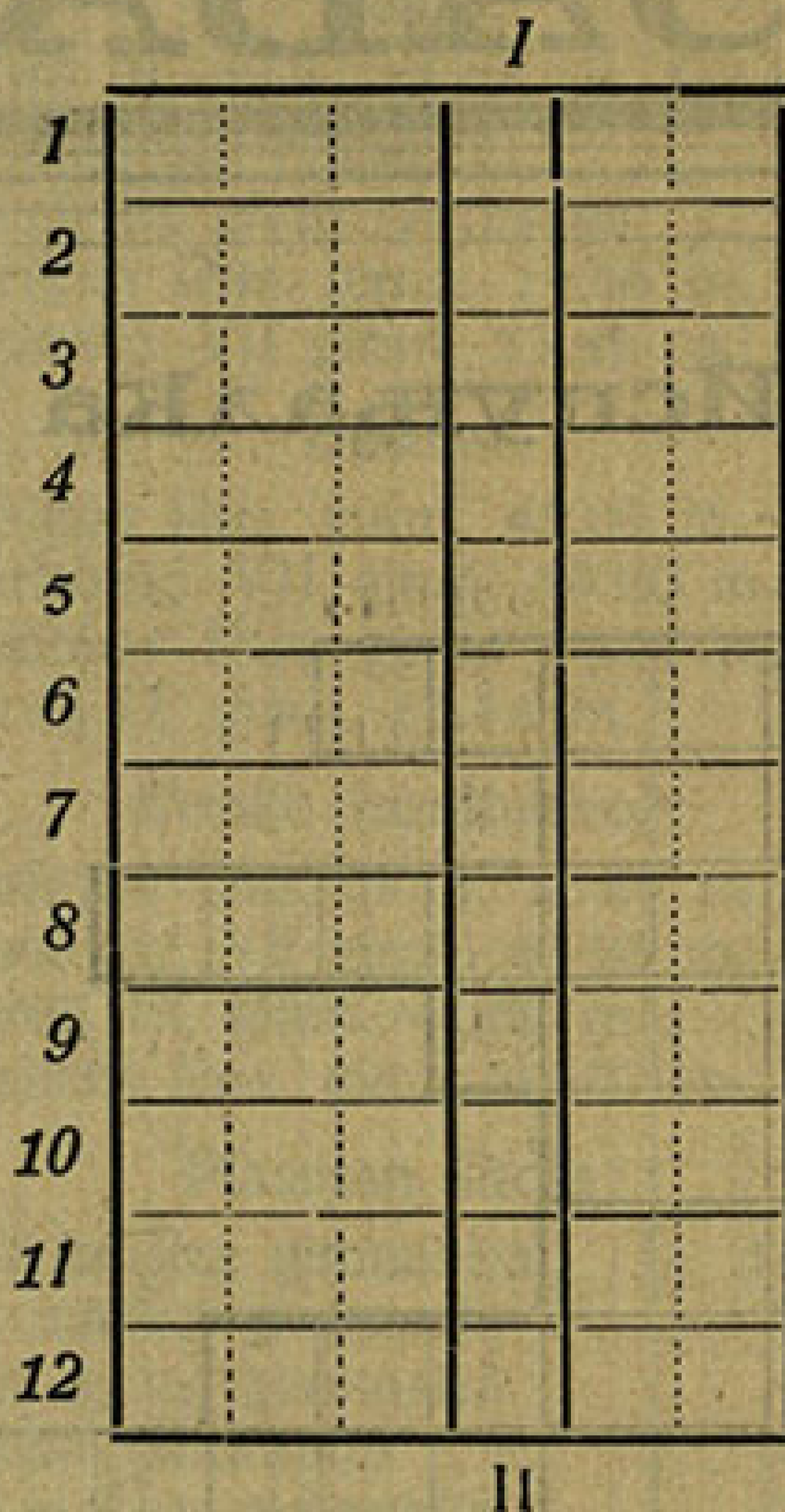

1) Бог Египатски — Царска лађа, 2) Нав — Муслиманско име, 3) Турци називали наш народ — Лисица, 4) Отворено мјесто у кући — (Неправилно) терање коња, 5) Самогласник — Скуп птица — Лична замјеница, 6) Наше мјесто — Најмањи дио тијела — Свеза.

Бранислав Гвоздић (Va)

Никшић — Гимназија

Испуњалка

Водоравно: 1) Бадемова горчина, 2) Чувени италијански револуционар (1805-1876) 3) Бугарски филозов, историчар и археолог (Јордан), 4) Део лоште, 5) Човек без очију, 6) Личност из »Осман«-а, 7) Француски револуционар, 8) Диван, 9) Материја, 10) Жена која је ошхранила Зевса козјим млеком и медом, 11) Племићска шишула, 12) Краљ Аркадије кога је Зевс прешворио у вука.

Усправно: од I до II вештина правити вештачке носеве.

Драгић Паншовић (VII)

Краљево — Гимназија

Коњички скок

Добија се једна преведена латинска изрека.

Радмила Илић (IIIa)

Вршац — Гимназија

Аритмогрифи

Свакој бројци одговара једно слово. Које је то, то треба наћи у кључу.

1, 2, - 3, 4, 2, 5, 2, - 6, 7, 8, 9, - 10, 11, 12, 13, 5, 2, - 4, 7, 8, 9.

Решење даје једну народну пословицу.

Кључ:

12, 7, 3 продукт ватре
1, 7, 4, 11 држава у Азији
2, 1, 2 чуло вида
1, 2, 10, 11 домаћа животиња
11, 5, 11 турски великодостојник

или

1, 2, 3, 4, 5, 6, - 7, 8, - 1, 2, 5, 7, 3 -
6, 3, 7, 4, 3 - 9, 10, 1, 3.

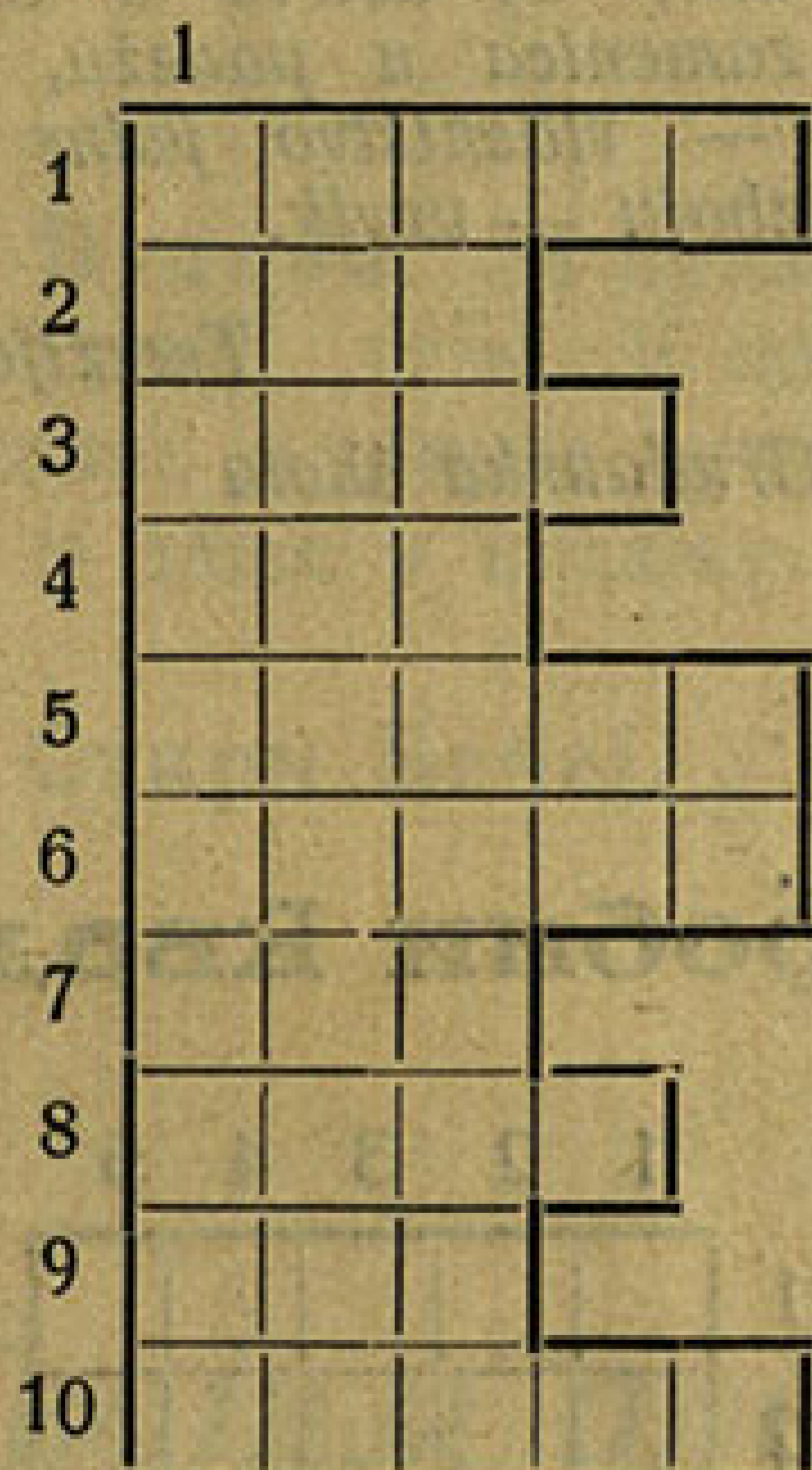
Решење даје једну народну пословицу.

Кључ:

1, 5, 6 „брката“ риба
7, 3, 2, 1 острво у Индијском Океану
8, 2, 3 прва жена
10, 2, 8, 11 најситнији делић дрвета
6, 5, 7 лична заменица

Рада Ј. Сурла (IIIa)

Вршац — Грађанска школа

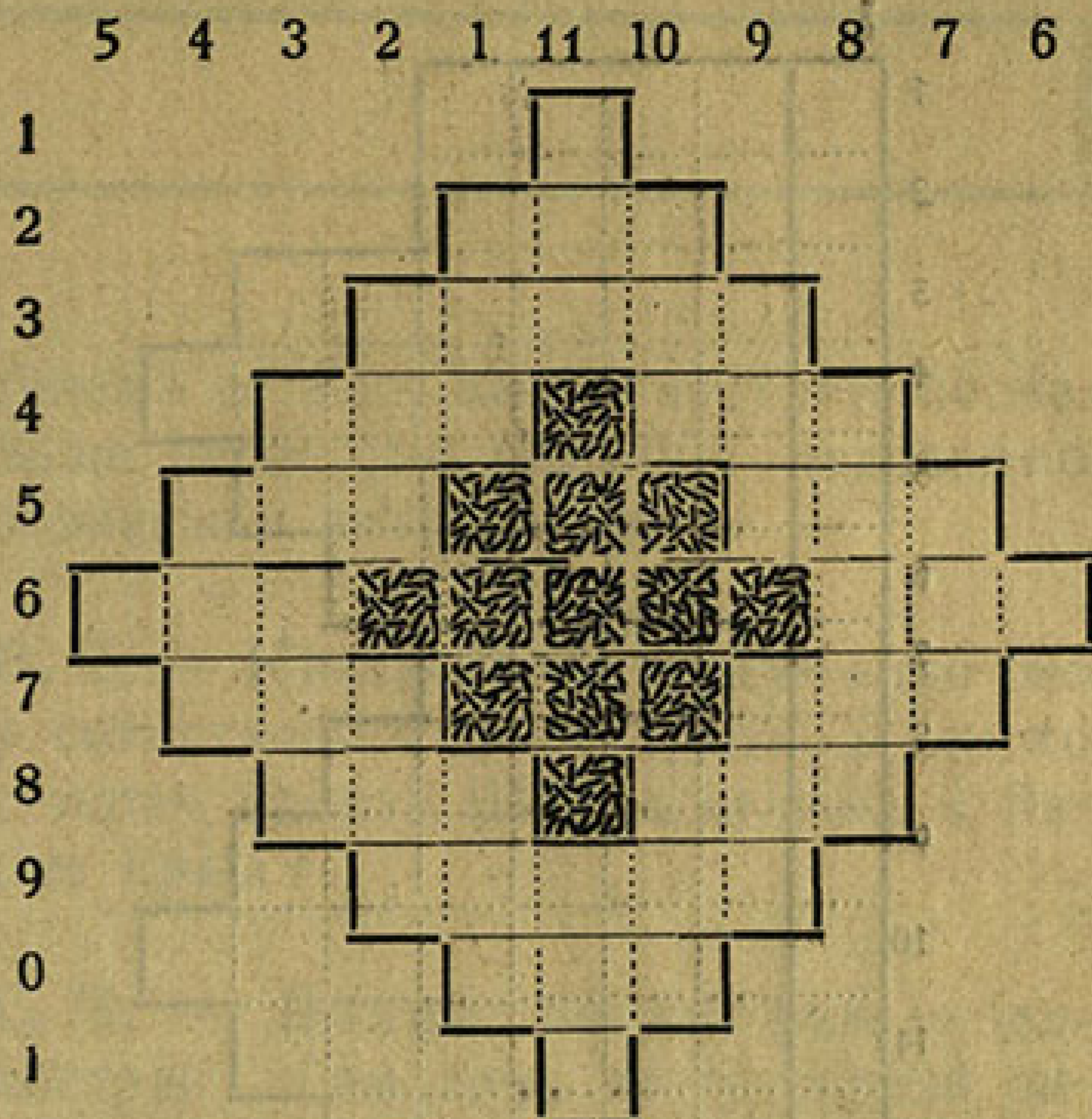
II

Водоравно: 1) брдо изнад Београда, 2) није ружан, 3) племенит (немачки), 4) пас, 5) садашње време (презент) од глагола седати, 6) аероплан, 7) невоља, беда (немачки), 8) захвалност (немачки), 9) речна острва, 10) Онај који лови рибе.

Усправно: од I до II син Филипа Македонског.

Слободан Шојлићковић (Va)

Лесковац — Гимназија

Водоравно: 1) сугласник, 2) овај (француски), 3) имање изван села, 4) шаховски израз — млечни производ, 5) кожа лица — део времена, 6) наша река — пут реке, 7) ваздушно кретање — шта (немачки) 8) изглед за (француски), 9) наша планина, 10) борба, 11) сугласник.

Усправно: 1) часовник — јер (француски), 2) врсте одмора — узвик, 3) трава, 4) фина тканина, 5) сугласник, 6) сугласник, 7) део лица, 8) земљорадник, 9) место у Срему — дивља животиња, 10) део ваге — друм 11) брашно (немачки) — домаћа животиња.

Мирјана Сараволац (IIa)

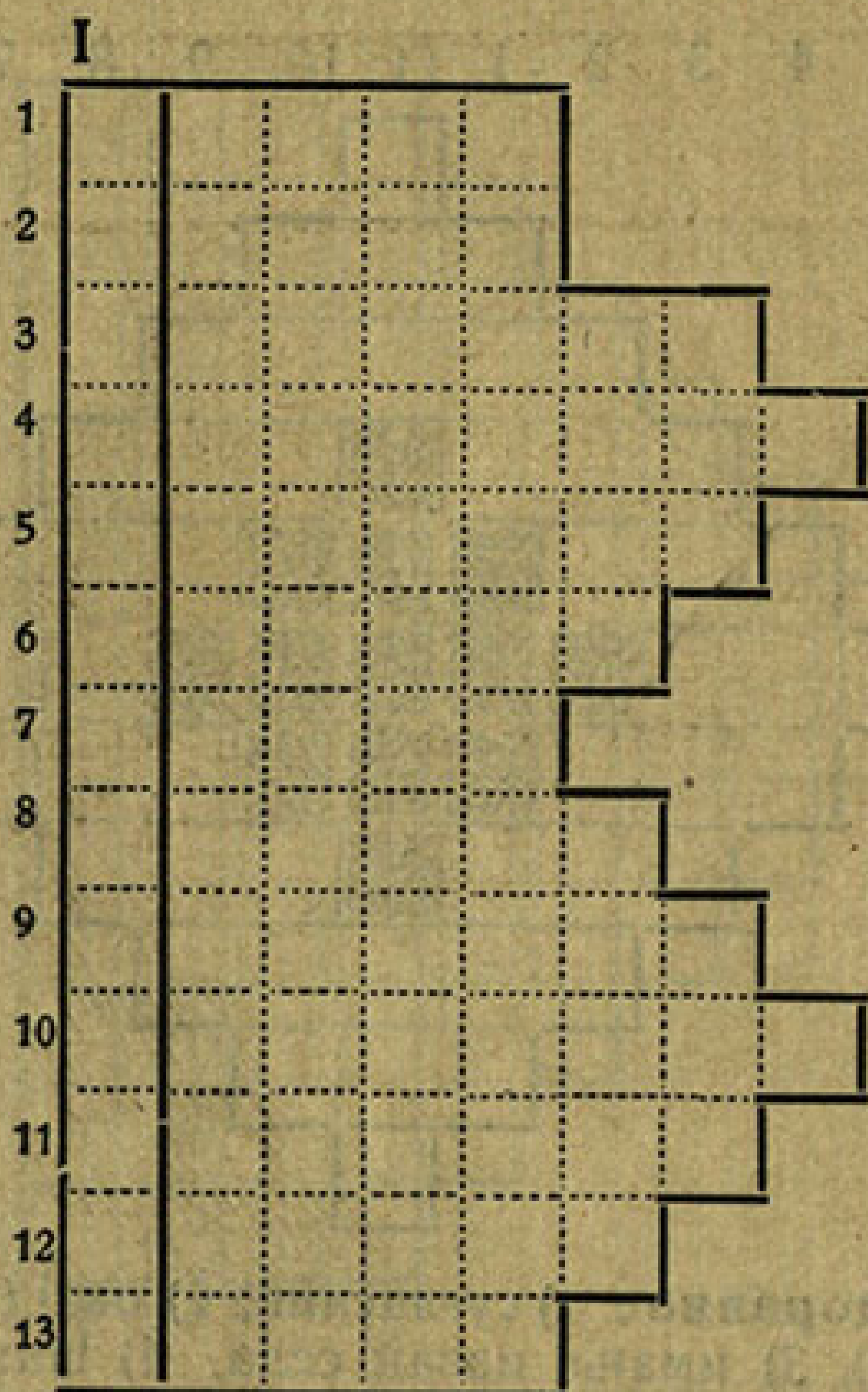
Вршац — Гимназија

Загонетка

Дању спава, ноћу иде
Па га људи и не виде
На прасенце мало личи,
Али ретко када скичи,
Игле носи на леђима,
А не крпи нити шије.
Целе ноћи нема мира
Хвата бубе, глисте, змије
Ноћу у лов иде,
Али опет лопов није...
Кад то није, онда шта је?

Мирољуб Арађан (Vb)

Вршац — Гимназија

II

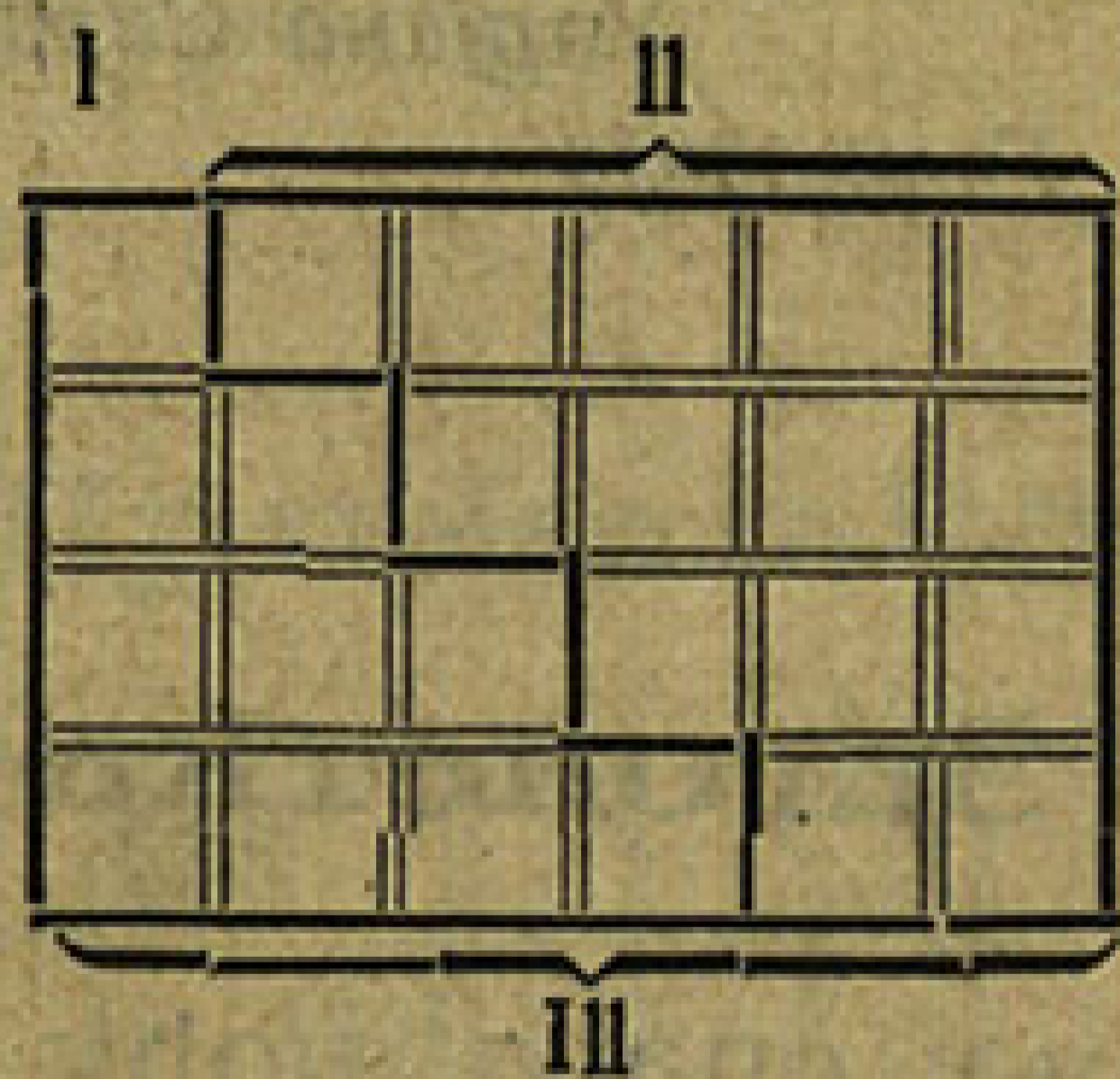
1) мушко име 2) покрет ваздуха 3) азиско полуострво, 4) метал, 5) јеврејско име (мушко) 6) град у Белгији 7) тврдокрилац 8) свега 9) колона 10) врста угља 11) нерасположен 12) наша фабрика авиона 13) простирка.

I—II наш песник

Каначки Смиља (III6)

Вршац — Грађанска школа

Магична укрштеница

I лик од почетка до црте

- 1) вокал
- 2) негација
- 3) птица — (папига)
- 4) део динара

II лик од црте до свршетка

- 1) тргати
- 2) добро је
- 3) није мир
- 4) лична замјенице

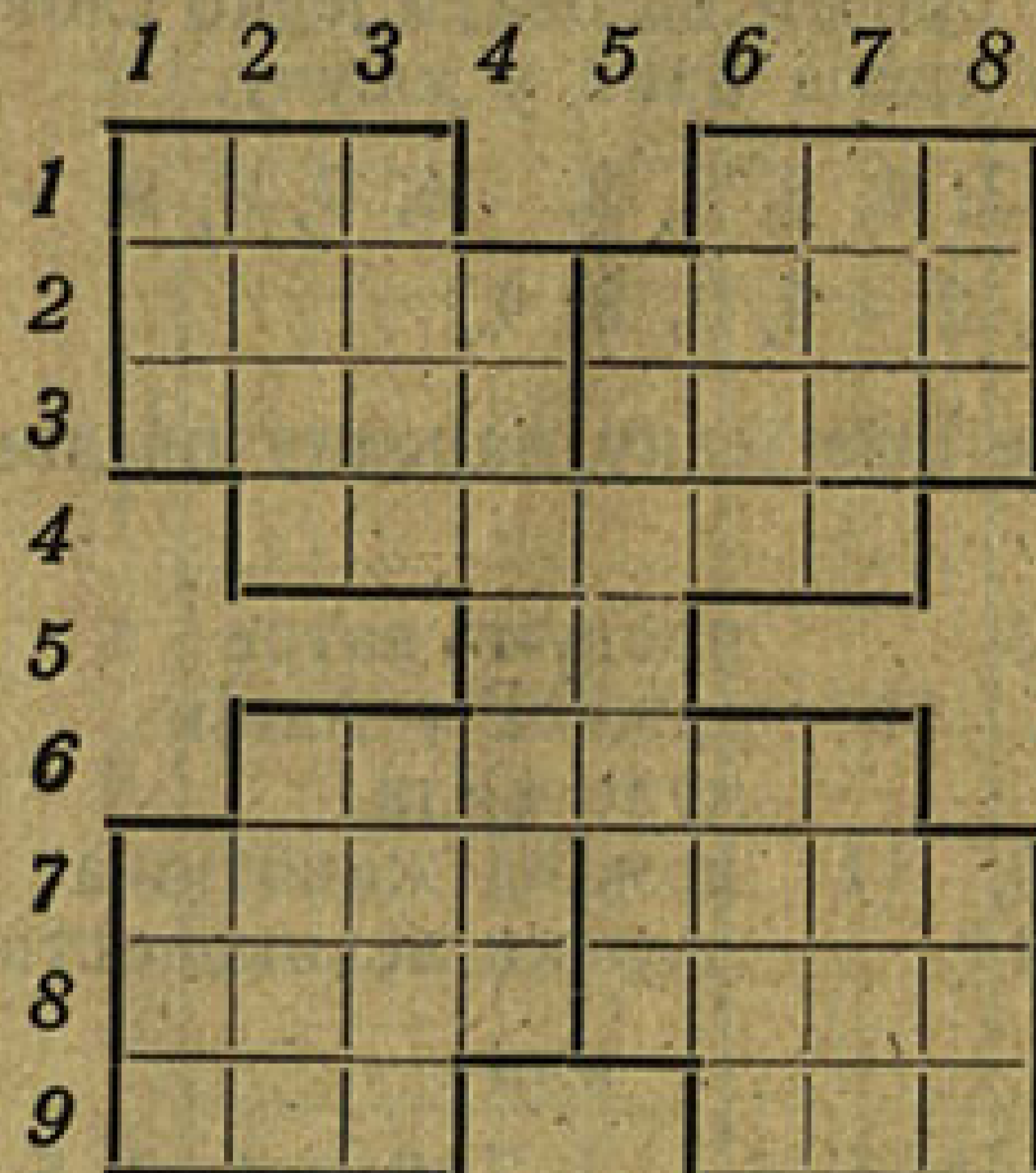
III цио лик

- 1) потргати
- 2) није добро
- 3) планина у Малој Азији
- 4) буцати

Бранаслав Гвоздић (V)

Никшић — Гимназија

Укрштене речи

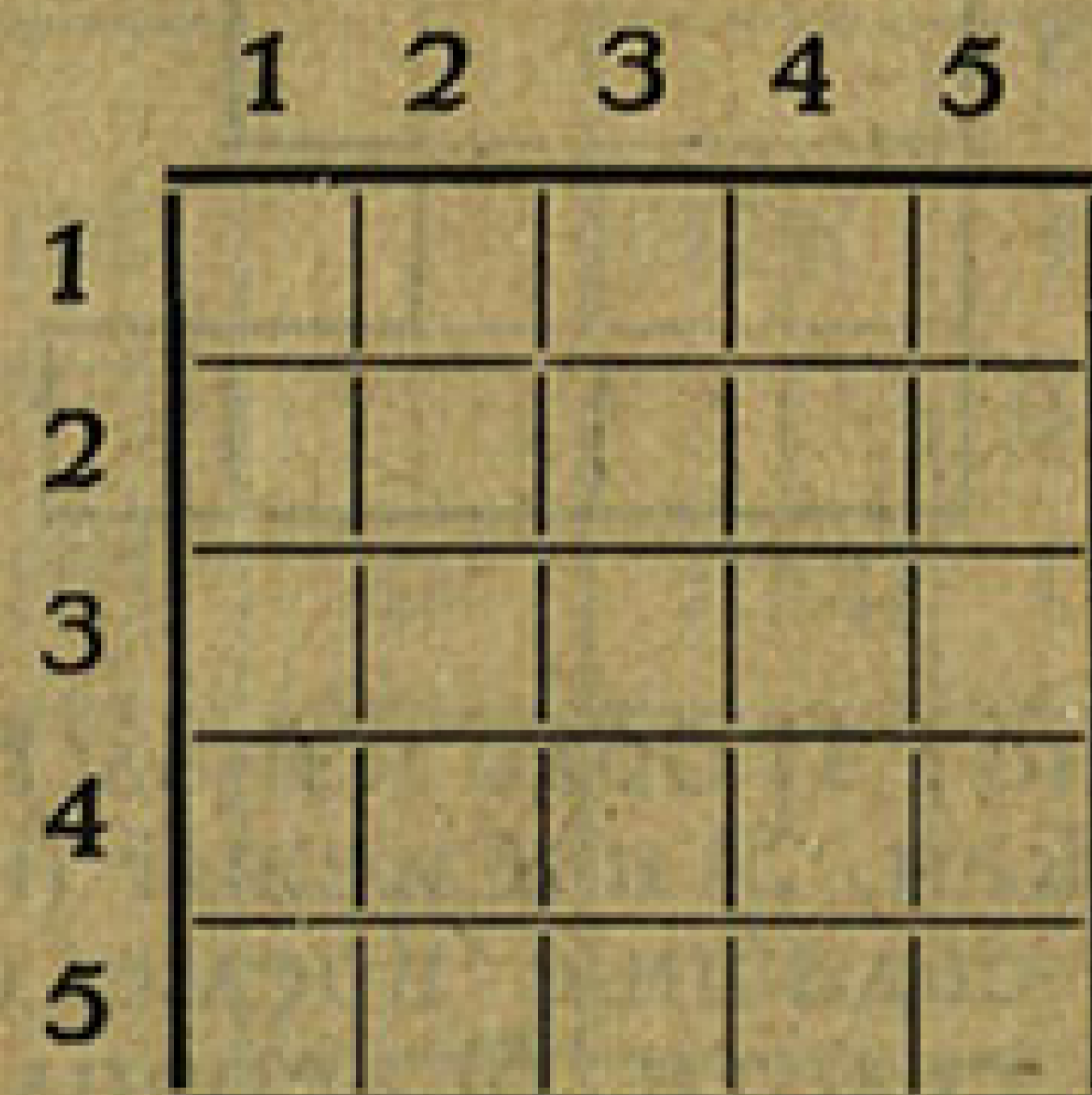
Vodoravno: 1) slovo latinice — lako lomljiv, 2) osnivač velikih fabrika oružja — vradžbina, 3) pokršena trava — služba Božja u katoličkoj crkvi, 4) požuri, 5) obrnuto: grčko slovo, 6) mornarica, 7) vihor — otac, 8) otplate — posedujem, 9) ostrvo — vrsta paragaja.

Uspravno: 1) slovo latinice — pravo vreme, 2) svila — koji ne postoji odavno, 3) usuo (nepr.) — fudbalski izraz (u padežu), 4) odličan smučarski teren u Sloveniji, 5) uspostaviti mir, 6) ostrvo u Sredozemnom Moru — zamenica u padežu, 7) jutarnja sitna kiša — vlasništvo jedne opštine, 8) radi na razboju — uzvik.

Terezija Ajvaz (IV)

Vršac — Građanska škola

Чаробни квадрат

Водоравно и усправно: 1) плав, 2) метал (у пад.), 3) врста коња, 4) брдо у Србији, 5) земљорадник.

Александар Црногорац (IV²)

Аранђеловац — Гимназија

Наша пошта

Р. А. — **Врање.** Жалимо што овога пута Ваши радови нису били погодни за штампу. Путописе примамо радо, али овај је био сувише дуг.

Р. Ф. — **Вршац.** Ваш предлог да се штампају епиграми уместо забавног дела не верујемо да би прихватили сви читаоци, а нарочито млађи којих је велики број. Зашто не покушате с другим радовима да сарађујете у нашем листу?

Б. Г. — **Никшић.** Тема Вашег рада већ је врло често обрађивана. Дајте нам нешто новије, оригиналније.

С. П. — **Београд.** Стил Вам је добар, али нисте на довољно убедљив начин изнели оно што сте осећали. Идући радови ће бити несумњиво успелији.

М. В. — **Буково.** За прозне радове бирајте ведрије теме и избегавајте сентименталне љубавне историје. Вежбајте се и даље у писању.

Ч. К. — **Стари Бечеј.** У вашим го-

динама се могу писати веселије песме. Ваше песме још показују недовољно познавање литературе.

Б. С. — **Књажевац.** Посумњали смо у самосталност Вашег рада. Је ли то стваран приказ Вашег сељака и Вашег краја?

С. Ч. — **Бихаћ.** Чланак Вам је једностран. Сем тога, са те стране питање је већ било расветљено и у нашем листу. Песме су Вам боље.

Х. С. — **Београд.** Концепција песме нејасна. Пошаљите нам још који рад.

М. С. — **Смедеревска Паланка.** Лепа је љубав према отаџбини која избија из прве песме, али стихови су слаби. Откуда толико песимизма у осталим песмама?

Ђ. В. — **Скопље.** Мотив прве песме без оригиналности. Из друге се види да Вам се идеали крећу изван граница могућност остварења и отуда незадовољство. Мало више реалности.

*Својим прешилашницима и сарадницима пријашан лешњи одмор жели
Уредништво.*

Наша обавештења

I.

Обавештавамо све своје сараднике и претплатнике да се наша жеља у погледу награда ђачких дружина није могла остварити због недобољног броја ученика. Конкурс се одлаже до јесени, с тим да ће се досад приспели радови узети у обзир.

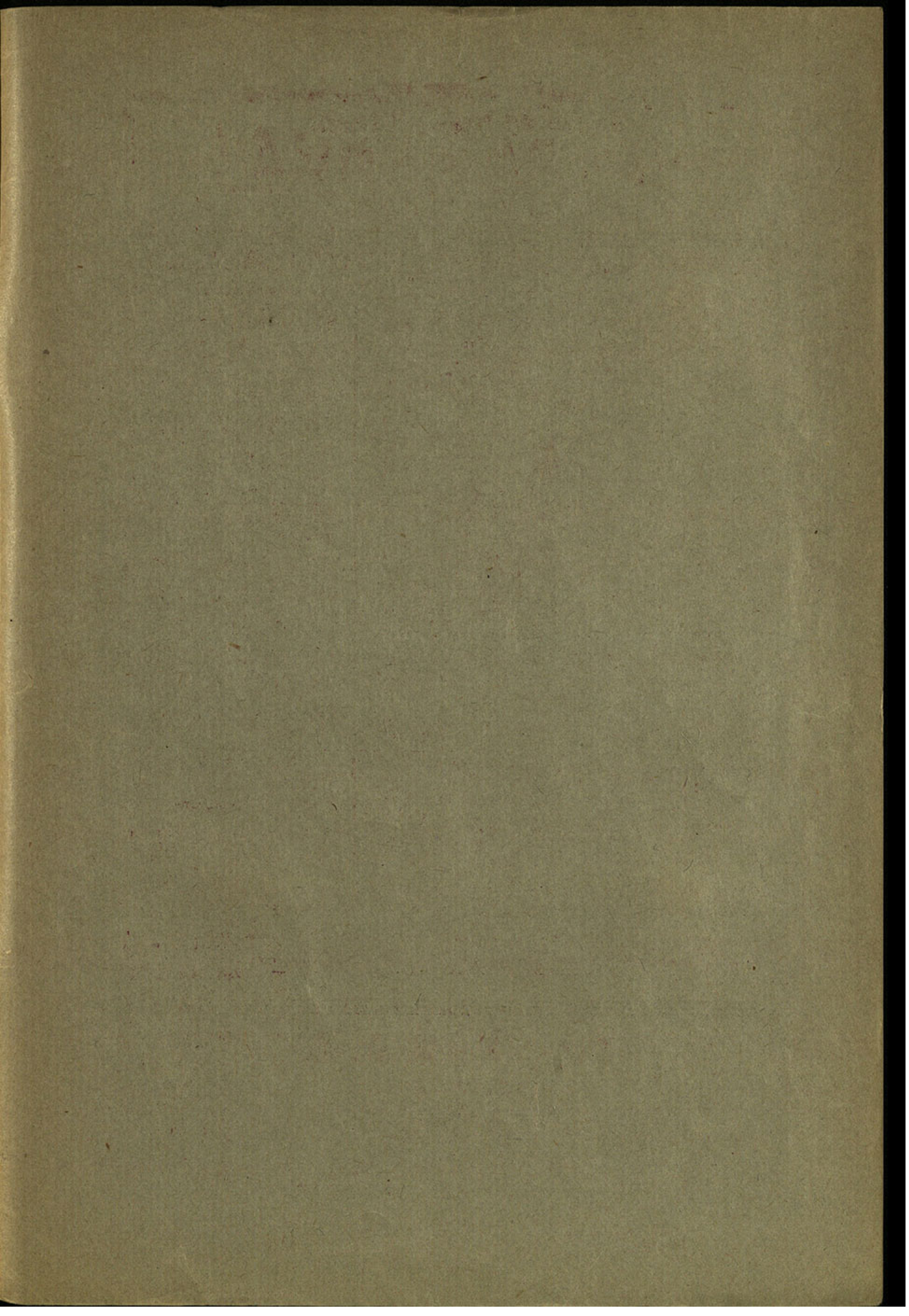
II.

Обим двобројем завршавамо и трећу годину свога рада, који ће се наставити у септембру наредне школске године.

Уколико ће неко од наших повереника обе године завршити школу, молимо га да нам нађе неког млађег друга који би се радо примио те дужности и на чије име ћемо слати лист.

Молимо све своје поверенике да нам заосталу претплату пошаљу што пре, да бисмо и ми могли на време одговорити својим материјалним обавезама према штампару. Надамо се да ће нас сви претплатници разумети и испунити своје дужности у погледу дуговања. Претплату слати чековном упутницом бр. 59536.

Уредништво ради у Вршцу до краја месеца јуна. За време великог школског распуста наш уредник примаће заосталу претплату и радове за септембарски број, као и сва потребна обавештења. Обратити се на адресу: Дамњан Морачић, наставник, Осиек, Десатичина 20.

Књига за младе и старе
„ПЛАВА ПТИЦА“

ТРЕЋЕ КОЛО

НОВИХ 10 КЊИГА ЈЕДИНЕ БИБЛИОТЕКЕ ЗА СВАКОГА

За гимназијалце и студенте, наставнике и учитеље, лекаре и судије, адвокате, инжењере, офицере, трговце, жене, школу и породицу — за све оне чији умни или физички рад тражи освежења или забаве.

21. Карл Мај

Син ловца на медведе

Роман са дивљег запада

На граници Дакоте и Небраске, млади Мартин, син ловца на медведе, у друштву славних западњака Олда Шатерхенда, Хобл Франка, Дебелог Џемија, Дугачког Девија и славног поглавице Апача Винетуа бори се против побуњених Сијукса за слободу свога оца.

Књига невероватних пу-
столовина.

22. Карл Мај

Дух Љана Естенада

Роман са дивљег запада

У наставку романа »Син ловца на медведе« славни западњаци и Индијанци воде борбу против »лешинара« на Љану. У борби учествује и једна тајанствена особа »Дух Љана«, са бивољим кожухом преко главе и огромном силуетом на небу, а која кажњава сва злочинства, непогрешиво, смртоносним метком у чело.

Дело које не застарева.

23. Јан Лари

Карин и Ваља

Научно-фантастични роман

Преведен из модерне руске књижевности овај роман открива пред читаоцем огромно царство инсеката посматраних из непосредне близине. Необична, оригинална прича о доживљајима несташне деце Карика и Ваље и њиховог пријатеља тарог професора Јенотова. Мало позната стварност испричана као бајка.

Нова књига за младеж.

24. Рони Старији

Џиновски лав

Роман о преисторијским људима

Наставак познатог романа »Ватра« који је »Плава птица« објавила у свом првом колу, овај роман прича о узбудљивим борбама Ауна, потомка Наохова са дивљим зверима и о његовом савезу са џиновским пећинским лавом, прича о даљем ступњу развоја човечанства, о буђењу милосрђа, племенитости, добротe.

Вивија дивне прошлости.

25—26. Х. Џилберт

Робин Худ

Роман о енглеском народном јунаку

О Робину Худу, легендарном енглеском харамбаши с краја XII и почетка XIII столећа, испевано је око 50 енглеских и шкотских дивних балада. У тим песмама он је идеал физичке и духовне лепоте, заштитник свих нејаких, особито жена. Џилберт је изабрао 10 најлепших и најузбудљивијих епизода и обрадио их у облику приче.

Најславнија историјска прича светске књижевности

27. Ване Греј

Шумски човек

Роман са дивљег запада

Слободан поглед, широк хоризонт, жив дух, богата фантазија, то су одлике Грејових романа. У њима одјекују ратни поклици Индијанаца, храбрих ловца, смелих авантуриста, рзање дивљих коња, рика дивљих звери. »Шумски човек« носи све одлике изузетног Грејовог приповедачког талента.

Књига која се не испушта из руке.

28. Е. Томпсон

Ролф и пријатељ

Индијански роман

Нико не познаје животиње боље од Томпсона, великог америчког писца романа о животињама, који у својим дивним књигама ништа није измислио, који је цео свој живот посветио неуморном и страсном посматрању животиње прерије и прашуме и из тога интимног односа према природи уобличавао своја дела.

Топла књига о псу и о његовом црном пријатељу.

28. А. Вељајев

Амфибија

Научно-фантастични роман

Још један модерни омладински роман из руске књижевности о судбини младог »Ихтиандра«, човека-амфибије, »морског ђавола« са обала Аргентине. Чудни и необични доживљаји у подводном океанском свету, борбе с ајкулама, с ловцима бисера. Врло интересантна прича о људској тежњи за освајањем и прерађивањем природе.

Зашто је човек-амфибија немогућ?

30. Монтгомери

Керкауу

Роман о америчком твору

Код Индијанаца постоји веровање да у телу Керкаууа, покривеном густом длаком, живи душу неког умрлог ловца, за казна што је за живота ловио и убијао децу природе, Керкауу зато зна све замке и ступице. Керкауу не да да буде уловљен.

Ванимљива прича о ловцима и животињама са да леког севера.

СВАКА СВЕСКА

за готово

броширано

30 - ДИН.

у платну

40 - ДИН.

Поруџбине прима и изршује

ГЕЦА КОН А. Д.

БЕОГРАД

Кнез Михајлоа 12

Пошт. фах 103

НА ОТПЛАТУ

цело коло

(10 књ. у плат.)

500 - ДИН.

месечна рата

50 - ДИН.